

כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ בִּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
 בִּי-שְׁלֹמֹה בְּנִךְ יִמְלֹךְ אַחֲרַי וְהוּא יֵשֵׁב עַל-כִּסֵּאי תַּחְתִּי
 כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה הַיּוֹם הַזֶּה: אֲרִי. כָּמָא דְקִיּוּמִית לִיךְ. בְּמִימְרָא דִּי
 אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל, לְמִימַר. אֲרִי שְׁלֹמֹה בְּרִיךְ, יִמְלֹךְ בְּתַרְי. וְהוּא. יְתִיב עַל
 בְּרִסֵּי מַלְכוּתֵי, תַּחְתֵּי. אֲרִי. בֶּן אֶעְבִּיד, יוֹמָא הָדִין:
 לֹא וְתִקְדַּת בַּת-שֶׁבַע אֲפִים אֲרִי וְתַשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וְתֹאמַר
 יְחִי אֲדֹנֵי הַמֶּלֶךְ דְּוֹד לְעַלְמִ: וּכְרַעַת בַּת שֶׁבַע עַל אֶפְדָּא, עַל
 אֶרְעָא. וּסְגִידַת, לְמַלְכָּא. וְאִמְרַת. יְתַקִּים. רְבוּנֵי מַלְכָּא דְּוֹד, לְעַלְמִ:

ומנהג השאמי להוסיף פסוק זה:

וְגַם יֵשֵׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא הַמְּלֻכָּה: וְאִי, יְתִיב שְׁלֹמֹה, עַל, בְּרִסֵּי מַלְכוּתָא:
 (גְּאֻלָּנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל):
 (פְּרֻקְנָא. יְיָ עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל):
 עַל דָּא יְתַפְּרֵךְ וְיִשְׁתַּבַּח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקִימָא. מְבָרַךְ הוּא לְעַלְמִ,
 וּלְעַלְמֵי עַלְמֵי:

וזלך הדקדוק: לא יחי אדני המלך. בחשוביהם 'יחי' במארכה וצ"ע. ועד כאן מסיימים
 הפטרת חיי שרה בהפטרות ישנות, וכן כתב הרמב"ם ז"ל:

דהו ואלה תולדות יצחק

לכונחת שבת
 ושני וחמישי

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק
 בֶּן-אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד
 אֶת-יִצְחָק: וְאֵלֵין. תּוֹלְדֹת יִצְחָק
 בֶּר אֲבִרְהָם. אֲבִרְהָם אוֹלִיד יֵת יִצְחָק: כּ וַיְהִי יִצְחָק

תפסיר רס"ג

יט) וְהָיָא שְׂרַח תֵּינְאִלִיד יִצְחָק
 אֲבִן אֲבִרְהָם. בְּעֵד מָא כִּי
 אֲבִרְהָם מִן אוֹלְאִידָא יִצְחָק:

רש"י

יט) וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק. יַעֲקֹב וְעֵשָׂו. אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת
 הָאֲמֹרִים בְּפִרְשָׁה: אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, לְפִי שְׁהָיוּ לִיצְנֵי הַדּוֹר אוֹמְרִים
 יִצְחָק. עַל יְדֵי שְׁפָתָב הַכְּתוּב יִצְחָק בֶּן מֵאֲבִימֶלֶךְ נִתְעַבְּרָה שְׂרָה, שְׁהָרִי כְּמָה שְׁנִים

תפסיר דס"ג

(כ) וְלִמָּא פֿאן יִצְחָק אָבן
אָרבעצין סָנֵה. תּוֹזֵג בְּרִבְקָה.
אָבנֵה' בַּתּוֹאֵל אֶלְאַרְמֵנִי. מן
פֿדן אַרם. אַכ'ת לָבֵן אֶלְאַרְמֵנִי.
פֿאַצאַרַת לֵה זִוְגָה: (כא) ת'ם שְׂפֵעַ
יִצְחָק אֵלִי אֵלְלָה חֵיָאֵל זִוְגָתָה.
אָד' פֿאַנַת עֶאקֶר. פֿשְׂפֵּעָה
אֵלְלָה פֿחֲמִלַת: (כב) פֿאַזֹּדְחִם

בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקָחָתוֹ
אֶת־רִבְקָה בֵּת־בְּתוּאֵל
הָאֲרָמִי מִפֶּדֶן אֲרָם אֲחֹת
לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה: וְהָיָה
יֵצֶחֶק בֶּר אַרְבָּעִין שָׁנִין. כֹּד נָסִיב יֵת
רִבְקָה. בֵּת בְּתוּאֵל אֲרָמָא. מִפֶּדֶן אֲרָם.
אֲחִיתִּיה. דְּלָבָן אֲרָמָא לִיה לְאִתּוֹ:

וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה
הוא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְהוָה וַתֵּהָר רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ: וַצִּלִּי
יִצְחָק קֶדֶם יי לְקַבֵּל אֶת־תִּיה. אַרִי עֲקָרָה הִיא. וְקַבֵּל צְלוֹתֶיהָ יי.
וַעֲדִיאת רַבֵּקָה אֶת־תִּיה: בְּ וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהָ

● ————— רש"י ————— ●

רָשַׁע וּמְקוֹמָהּ אָנֹכִי רָשָׁע, וְלֹא לְמִדָּה
מִמַּעֲשֵׂיהֶם: **מִפְּדֹן אָרָם.** עַל שֵׁם שְׁשָׁנִי אָרָם
הָיָה אָרָם נְהָרִים וְאָרָם צוֹבָה, קוֹרָא אוֹתוֹ
פְּדוֹן, לְשׁוֹן (שְׁמוּאֵל א' י"ז) צָמַד בָּקָר, תְּרֻגוֹם
פְּדוֹן תּוֹרִין. וַיֵּשׂ פּוֹתְרִין פְּדוֹן אָרָם כְּמוֹ
(כֹּסֵט י"ז יג) שָׁדָה אָרָם, שְׁבַלְשׁוֹן יִשְׁמַעְאֵל
קוֹרִין לְשָׁדָה פְּדוֹן: כֹּה וַיַּעֲתָר. הִרְבָּה וְהַפְצִיר
בַּתְּפִלָּה: **וַיַּעֲתָר לוֹ.** נִתְפַּצֵּר וְנִתְפַּיֵּס
וְנִתְפַּתָּה לוֹ, וְאוֹמֵר אֲנִי כָּל לְשׁוֹן עֵתֶר לְשׁוֹן
הַפְצָרָה וְרְבוּיָהּ הוּא וְכֵן (יִשְׁחָזֵק ח' י"א) וַיַּעֲתָר עֲנֵן
הַקְטָרֶת, מִרְבִּית עֲלִית הָעֵשָׂן, וְכֵן (שֵׁם ל"ב יג)
וְהַעֲתַרְתֶּם עָלַי דְּבָרֵיכֶם, וְכֵן (מִשְׁלִי כ"ז ו')
נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, דּוֹמוֹת לְמִרְבוֹת וְהֵנָּה
לְמִשְׁא. אֵינִקְרִיִּישִׁימִינִי"ט צִלְעִי: **לִנְכַח אִשְׁתּוֹ.**
זֶה עוֹמֵד בְּזוּיֹת זֶה וּמִתְפַּלֵּל, וְזֶה עוֹמֵדֶת בְּזוּיֹת
זֶה וּמִתְפַּלֵּלָת: **וַיַּעֲתָר לוֹ.** לוֹ וְלֹא לָהּ, שְׂאִין
דּוֹמָה תְּפִלַּת צָדִיק בֶּן צָדִיק לְתְּפִלַּת צָדִיק בֶּן
רָשָׁע לְפִיכָף לוֹ וְלֹא לָהּ: כֹּה וַיַּתְרוּצְצוּ. עַל
בְּרַחֲוֹ הַמְקֻרָא הַזֶּה אוֹמֵר דִּרְשָׁנִי, שְׁסִתָּם מִה

שָׁהָתָה עִם אַבְרָהָם וְלֹא נִתְעַבְרָה הַמִּנּוּנָה מִהָ עָשָׂה הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, צָר קִלְסֶתָּר פָּנָיו שְׁלִי־יִצְחָק דּוֹמָה לְאַבְרָהָם, וְהַעֲיִדוּ הַכֹּל אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, וְזוֹהוּ שֶׁכָּתַב כָּאֵן יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם הָיָה, שְׁהָרִי עֲדוּת יֵשׁ שְׁאַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק: כ בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה. שְׁהָרִי כִשְׁבָּא אַבְרָהָם מִהַר הַמּוֹרִיָּה נִתְבַּשֵּׁר שְׁנִלְדָּה רִבְקָה, וְיִצְחָק הָיָה בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַ שָׁנָה, שְׁהָרִי בּו בַּפֶּרֶק מֵתָה שָׂרָה, וּמִשְׁנִלְד יִצְחָק עַד הָעֵקִידָה שְׁמֵתָה שָׂרָה שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַ שָׁנָה, וּבֵת תִּשְׁעִים הָיְתָה כִּשְׁנִלְד יִצְחָק, וּבֵת מֵאָה עֶשְׂרִים וְשִׁבְעַ כִּשְׁמֵתָה, שְׁנָאֻמָּר (כג 6) וְהָיוּ חֲיֵי שָׂרָה וְגוֹי, הָרִי לְיִצְחָק שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעַ שָׁנִים וּבּו בַּפֶּרֶק נִלְדָּה רִבְקָה, הִמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתָּהָא רְאוּיָה לְבִיאָה שֶׁלֹשׁ שָׁנִים וּנְשָׂאָה: בֵּת בְּתוּאֵל מִפְּדֵן אָרֶם אָחוֹת לִבְנֵי. וְכִי עֲדִיין לֹא נִכְתַּב שְׁהָיָה בֵּת בְּתוּאֵל וְאַחוֹת לִבְנֵי וּמִפְּדֵן אָרֶם, אִלָּא לְהַגִּיד שֶׁבַחָה שְׁהִיתָה בֵּת רִשְׁעָ וְאַחוֹת

תפסיר רס"ג

וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן לָמָּה זֶה
אֲנֹכִי וַתֵּלֶךְ לְדֶרֶשׁ אֶת-

יְהוָה: וַדַּחֲקִין בְּנִיָּא בְּמַעְהָא. וַאֲמַרְתָּ
אִם כֵּן. לָמָּה דָנִן אָנָּה. וְאִזְלַת לְמַתְבַּע

אוּלְפִין מִן קָדָם יי: כַּג וַיֹּאמֶר יְהוָה

לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנָהּ וּשְׁנֵי

לְאֻמִּים מִמֶּעֶיד יִפְרְדּוּ וְלֹאִם

מִלְאִם יֵאָמֵן וְרַב יַעֲבֹד

צָעִיר: וַאֲמַר יי לָהּ. תִּרְיִן עַמְמִין

בְּמַעֲבֵי. וְתִרְתִּין מַלְכוֹן. מִמַּעֲבֵי יִתְפָּרֶשֶׁן. וּמַלְכוֹ מִמַּלְכוֹ תִתְקַן. וְרַבָּא

יִשְׁתַּעֲבֹד לְזַעֲרָא: כַּד וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לְלִדְתָּהּ וְהִנֵּה

תּוֹמָם בְּבִטְנָהּ: וּשְׁלִימוֹ יוֹמָהּ לְמִילָדָהּ. וְהָא תִּיּוֹמִין בְּמַעְהָא:

כַּה וַיַּצֵּא הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כֹלֹ כְּאֹדֶרֶת שַׁעַר

— רס"י —

שְׁלֹא פִּסְקוּ מִעַל שְׁלֹחָנָם לֹא צִנּוֹן וְלֹא חֲזָרַת
לֹא בִימוֹת הַחֲמִיָּה וְלֹא בִימוֹת הַגְּשָׁמִים: וּשְׁנֵי
לְאֻמִּים. אֵין לְאוֹם אֵלָא מַלְכוּת: מִמֶּעֶיד
יִפְרְדּוּ. מִן הַמַּעֲבִים הֵם נִפְרָדִים, זֶה לְרִשְׁעוֹ
וְזֶה לְתַמּוֹ: מִלְאִם יֵאָמֵן. לֹא יִשְׁוּוּ בְּגִדּוּלָהּ,
כְּשֶׁזֶה קָם זֶה נִפְלָא, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יִחְזָקָל כו ז)
אִמְלֵאָה הַחֲרָבָה, לֹא נִתְמַלְאָה צוּר אֵלָא
מִחֲרָבָהּ שְׁלִי־יְרוּשָׁלַיִם: כַּד וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ.
אֲבָל בְּתַמָּר כְּתִיב (לכנ לז כז) וַיְהִי בַּעַת
לְדִתָּהּ. שְׁלֹא מִלְאֹה יָמֶיהָ כִּי לְשִׁבְעָה חֳדָשִׁים
יִלְדָתָם: וְהִנֵּה תּוֹמָם. חֲסַר, וּבְתַמָּר תְּאוֹמִים
מִלָּא לְפִי שְׁשֻׁנֵיהֶם צַדִּיקִים, אֲבָל כָּאֵן אֶחָד
צַדִּיק וְאֶחָד רָשָׁע: כַּה אֲדָמוֹנִי. סִימָן הוּא

הִיא רְצִיצָה זֹו וְכַתֵּב אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי.
רְבוּתִינוּ דְרִשְׁוֵהוּ לְשׁוֹן רִיצָה, כְּשֶׁהִיָּתָה
עוֹבְרַת עַל פִּתְחֵי תוֹרָה שְׁלִשָׁם וְעֵבֶר יַעֲקֹב
רִץ וּמִפְרָכֵס לְצֹאת, עוֹבְרַת עַל פִּתְחֵי עֲבוּדָה
וְזֶה עָשׂוּ מִפְרָכֵס לְצֹאת. דְּבַר אַחֵר
מִתְרוֹצְצִים זֶה עִם זֶה וּמְרִיבִים בְּנִחְלַת שְׁנֵי
עוֹלָמוֹת: וַתֹּאמֶר אִם כֵּן. גְּדוֹל צַעַר הָעֵבוֹר:
לָמָּה זֶה אֲנֹכִי. מִתְנַאֶה וּמִתְפַּלֵּל עַל הָרִיוֹן:
וַתֵּלֶךְ לְדֶרֶשׁ. לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שְׁלִשָׁם:
לְדֶרֶשׁ אֶת ה'. שְׁנֵיגִיד לָהּ מַה תִּהְיֶה בְּסוּפָהּ:
כַּג וַיֹּאמֶר ה' לָהּ. עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, לְשֵׁם נֶאֱמַר
בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְהוּא אָמַר לָהּ: שְׁנֵי גוֹיִם
בְּבִטְנָהּ. גִּיִּים כְּתִיב, אֵלֹו אֲנִטוֹנִינוּס וְרַבִּי,

תפסיר רס"ג

(כו) וּפֶעַד דִּלְךָ כִּרְג אֲכִיָּה.
וַיְהִי מֵאִסְכָּה בְּעֶקֶב עָשׂו.
פֶּסְמָאָה יַעֲקֹב. וּכְאֵן יִצְחָק.
אֲבֵן סִתִּין סָנָה. אֲדָ' וְלֵדָא:
(כז) וְלִמָּא כֶּבֶד אֱלֹג־לִמָּאן.
פֶּכְאֵן עָשׂו. רָגְלָא עֲאֲרָפָא
בְּאַלְצִיד רָגְלָא צַחְרוּיָא. וַיַּעֲקֹב

וַיִּקְרָא שְׁמוֹ עֵשָׂו: וַיִּנָּפֶק
קְדָמָאָה סְמוּק. כּוּלִיָּהּ בְּגָלִים דְּסַעֲרָ. וַקְרוּ
שְׁמִיָּה עֵשָׂו: כּוּ וַאֲחֵרֵי-כֵן יָצָא
אָחִיו וַיְדוּ אֶחְזָת בְּעֶקֶב
עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב
וַיִּצְחָק בֶּן-שָׁשִׁים שָׁנָה

בְּלִדְתָּ אֹתָם: וּבְתֵר בֶּן נֶפֶק אֲחוּהִי. וַיְהִי אַחֲדָא בְּעֶקֶבָא דְּעֵשָׂו.
וַקְרָא שְׁמִיָּה יַעֲקֹב. וַיִּצְחָק: בֶּר שְׁתֵּין שָׁנִין בֶּד יִלְדֵת יְתָהוּן:
כּוּ וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ

— רס"י —

עד שְׁנָה עֹמֶד וְנוֹטְלָה הַמָּנָה: וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
יַעֲקֹב. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. דְּבֵר אַחֲרָא אֲבִיו
קָרָא לוֹ יַעֲקֹב עַל שֵׁם אֲחִיּוֹת הָעֶקֶב: בֶּן
שָׁשִׁים שָׁנָה. עֵשָׂר שָׁנִים מִשְׁנִשְׁאָה עַד
שְׁנַעֲשִׂית בֵּת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַרְאוּיָה
לְהַרְיוֹן וְעֵשָׂר שָׁנִים הִלְלוּ צָפָה וְהַמְתִּין לָהּ
כְּמוֹ שְׁעֵשָׂה אֲבִיו לְשָׂרָה, כִּיּוֹן שְׁלֹא נִתְעַבְּרָה
יָדַע שֶׁהִיא עֶקְרָה וְהַתְּפַלֵּל עָלֶיהָ. וְשִׁפְחָה לֹא
רָצָה לִשְׂאֵל, לְפִי שְׁנִתְקַדֵּשׁ בְּהֵר הַמִּזְבֵּיחַ
לְהִיּוֹת עוֹלָה תְּמִימָה: כּוּ וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים
וַיְהִי עֵשָׂו. כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ קְטָנִים לֹא הָיוּ
נִכְרִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְאִין אָדָם מִדְּקֹדֶק בְּהֵם מַה
טִיבָם, כִּיּוֹן שְׁנַעֲשׂוּ בְנֵי שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה זֶה
פֶּרֶשׁ לְבִתֵּי מִדְּרָשׁוֹת זֶה פֶּרֶשׁ לְעִבּוּדָה זֶה:
יָדַע צִיד. לְצוּד וּלְרִמּוֹת אֶת אֲבִיו בְּפִיו,
וְשׁוֹאֲלוֹ אָבָא הֵיכָא מְעַשְׂרִין אֶת הַמֶּלֶח וְאֶת

שְׁיָהָא שׁוּפָר דְּמִים: כָּלוּ כְּאִדְרָת שְׁעָר.
מִלָּא שְׁעָר כְּטָלִית שְׁלֹש־צֶמֶר הַמִּלָּאָה שְׁעָר
פְּלוּקִיד"ס זַלְט"ז: וַיִּקְרָא שְׁמוֹ עֵשָׂו. הַכֹּל
קָרָאוּ לוֹ כֵּן, לְפִי שֶׁהָיָה נַעֲשֶׂה וְנִגְמָר בְּשְׁעָרוֹ
כֶּבֶן שָׁנִים הִרְבֵּה: כּוּ וַאֲחֵרֵי כֵן יָצָא אָחִיו
וְגו'. שְׁמַעְתִּי מִדְּרָשׁ אֲגָדָה הַדּוֹרְשׁוֹ לְפִי
פְּשׁוּטוֹ, בְּדִין הָיָה אוֹחֻז כּוּ לְעֶכְבּוֹ, יַעֲקֹב נִצֵּר
מִטְּפָה רִאשׁוֹנָה וְעֵשָׂו מִן הַשְּׁנִיָּה, צָא וּלְמַד
מִשְׁפּוּפֶרֶת שְׁפִיָּה קְצָרָה, תֵּן לָהּ שְׁתֵּי אֲבָנִים
זֶה תַּחַת זֶה, הַנִּכְנָסֶת רִאשׁוֹנָה תִּצָּא אַחֲרֹנָה,
וְהַנִּכְנָסֶת אַחֲרֹנָה תִּצָּא רִאשׁוֹנָה, נִמְצָא עֵשָׂו
הַנִּצֵּר בְּאַחֲרֹנָה יָצָא רִאשׁוֹן, וַיַּעֲקֹב שְׁנִצֵּר
רִאשׁוֹנָה יָצָא אַחֲרֹן, וַיַּעֲקֹב בָּא לְעֶכְבּוֹ שְׁיָהָא
רִאשׁוֹן לְלִידָה בְּרִאשׁוֹן לְיִצְיָרָה, וַיִּפְטוֹר אֶת
רַחֲמָה, וַיִּטּוֹל אֶת הַכְּבוֹרָה מִן הַדִּין: בְּעֶקֶב
עֵשָׂו. סִימָן שֶׁאִין זֶה מִסְפִּיק לְגִמּוֹר מְלֻכוֹתוֹ

כּוּ יָדַע צִיד. כְּתַב הַרְשֵׁב"א בְּתִשְׁבֵּה ס' קס"ד הֵכִי מִתְרַגְּמִין גִּבֵּר נַח שְׁדַכֵּן מִלְשׁוֹן כְּשִׁדְכָא
שְׁאִמְרוּ בִישׁ נֹחֲלִין. וּפִירוּשׁוֹ אָדָם בְּטֹל שְׁאִין לוֹ מִלֹּאכָה אֵלָּא כְּאֶחָד הַשְּׂרִים שֶׁהֵם נַחִים
וּמִתְעַסְקִים בְּצִיד לְתַעֲנוּג. וְתִשְׁקוּט הָאָרֶץ, וְשִׁדּוּכָת אַרְעָא. וַיֵּשׁ מִן הַגְּדוּלִּים שֶׁהָיוּ גּוֹרְסִים שְׂרַכָא
בְּרִי"שׁ וּמִתְרַגְּמִין וְתִשְׁקוּט וְשִׁדּוּכָת. וְכֵן יוֹדַע צִיד, נַח שִׁירְכֵן עַכ"ל:

תפסיר רס"ג

שְׁדָה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב**אֱהָלִים:** ורביאו עולימיא. והוה עשו.גִּבְר. נַחֲשׁ יֶרֶכָן, גִּבְר נָפִיק חֲקֵל. וַיַּעֲקֹב
גִּבְר שְׁלִים, מְשִׁימִשׁ בֵּית אוֹלְפָנָא:**כַּה וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת-עֵשׂו****כִּי-עֵיד בָּפִיו וְרִבְקָה אֶהְבֵּת****אֶת-יַעֲקֹב:** ורחים יצחק. ית עשו

ארי מצידיה הוה אכיל. ורביקה רחמת ית יעקב: כס ויזד יעקב

נָזִיד וַיָּבֵא עֵשׂו מִן-הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף: ובשיל יעקב

תבשילא. ועל עשו: מן חקלא והוא משלהי: ל ויאמר עשו

אֶל-יַעֲקֹב הֲלָעִיטָנִי נָא מִן-הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה**כִּי עֵיף אָנֹכִי עַל-כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אָדָם:** ואמר עשו

רס"י

התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות: **אִישׁ שְׁדָה.** כמשמעו אדם בטל וצודה בקשתו חיות ועופות: **תָּם.** אינו בקי בכל אלה, אלא כלבו בן פיו. מי שאינו חריף לרמות קרוי **תָּם: יֹשֵׁב אֱהָלִים.** אהלו של-שם ואהלו של-עבר: **כַּה בָּפִיו.** כתרגומו בפיו של-יצחק. ומדרשו בפיו של-עשו שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו: **כַּס וַיָּזֵד.** לשון בשול, כתרגומו: **וְהוּא עֵיף.** ברציחה, כמה דתימא (ימיכ ד לט) כי עיפה נפשי להורגים: **ל הֲלָעִיטָנִי.** אפתח פי ושפוף הרבה לתוכו, כמו ששנינו: אין אוכסין את

הגמל אבל מלעיטין אותו (שם קכ): **מִן הָאָדָם הָאָדָם.** עדשים אדמות, ואותו היום מת אברהם שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקדוש ברוך הוא, לפיכך קצר הקדוש ברוך הוא חמש שנים משנותיו, שיצחק חי מאה ושמונים שנה וזה מאה שבעים וחמש שנה, ובשל יעקב עדשים להברות את האבל, ולמה עדשים, שדומות לגלגל שהאבלות גלגל החזור בעולם (ועוד מה עדשים אין להם פה כף האבל אין לו פה שאסור לדבר, לפיכך המנהג להברות את האבל בתחלת מאכלו ביצים שהם

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: מן האדם האדם. ה"א דהאדם ראשונה בגעיא ולא השנייה והעולם עושים בהיפך והוא טעות:

תפסיר רס"ג

(לא) פקאל יעקוב. בעני
אליום בכורתך: לב) קאל עשו.
האנא מאר לאלמות. ולמא
ד'א לי בכורה: לג) קאל לה
אחלה לי. פחלה לה. ובאעה
בכורתה: לד) פאעטאה
יעקוב. כ'בזא וטביכ'א מן עדס.
פאכל ושרב. וקאם ומצי.
ואזרא עשו באלבכורה:

לִיעֲקֹב. אֲטַעִימֶנִי כֶעֶן מִן סְמוּקָא סְמָקָא
הָדִין. אָרִי מְשַׁלְּהִי אָנָּא. עַל בֶּן קָרָא
שְׁמִיָּה אָדוּם: **לֹא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב**
מִכְרָה כִּיּוֹם אֶת־בְּכֹרְתִךָ
לִי: וַאֲמַר יַעֲקֹב. זָבִין כִּיּוֹם דְּלֵהִי. יֵת
בְּכִירוֹתְךָ לִי: **לֹא וַיֹּאמֶר עֲשׂו הִנֵּה**
אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלַמָּה־

זֶה לִי בְּכֹרָה: וַאֲמַר עֲשׂו. הָא אָנָּא אָזִיל לַמָּמְתָּ. וְלַמָּא דִּנָּן לִי
בְּכִירוֹתָא: **לֹא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִי כִּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע**
לוֹ וַיִּמָּכֶר אֶת־בְּכֹרְתוֹ לִיעֲקֹב: וַאֲמַר יַעֲקֹב. קִיִּים לִי
כִּיּוֹם דְּלֵהִי. וְקִיִּים לִיָּהּ. וְזָבִין יֵת בְּכִירוֹתֵיהּ לִיעֲקֹב: **לֹא וַיַּעֲקֹב נָתַן**
לְעֲשׂו לָחֶם וְנִזְיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתְּ וַיָּקָם
וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹז עֲשׂו אֶת־הַבְּכֹרָה: וַיַּעֲקֹב יָהֵב לְעֲשׂו. לָחִים
וְתַבְשִׁיל דְּטְלוּפָחִין. וַאֲכַל וּשְׁתִּי. וְקָם וַאֲזַל. וְשָׁט עֲשׂו יֵת בְּכִירוֹתָא: **פ**

• רס"י •

אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת. (מתנודדת והולכת היא
הבכורה שלא תהא כל עת העבודה
בבכורות כי שבט לוי יטל אותה ועוד) אָמַר
עֲשׂו מַה טִּיבָה שְׁל־עבודה זו, אָמַר לוֹ כִּמְה
אֲזָהָרוֹת וְעֲנִשִׁין וּמִיתוֹת תְּלוּיִן בָּהּ, כְּאוֹתָהּ
שִׁשְׁנִינוּ אֵלּוּ הֵן שְׁבִמִיתָה שְׁתֵּנוּי יִין, וּפְרוּעֵי
רֹאשׁ. אָמַר אָנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת עַל יָדָהּ, אִם בֶּן
מַה חֲפֵץ לִי בָּהּ: **לֹא וַיָּבֹז עֲשׂו.** הַעֵיד הַכְּתוּב
עַל רִשְׁעוֹ שֶׁבָּזָה עֲבוֹדָתוֹ שְׁל־מָקוֹם:

עגלים ואין להם פה, כך אכל אין לו פה
בדאמרין במועד קטן (כ 6 ז) אכל כל שלשה
ימים הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם
וכל שכן שאינו שואל בתחלה, משלשה ועד
שבעה משיב ואינו שואל וכו': **לֹא מִכְרָה**
כִּיּוֹם. בתרגומו, כִּיּוֹם דִּילָהּ, כִּיּוֹם שְׁהוּא
ברור, כך מכור לי מכירה ברורה: **בְּכֹרְתִךָ.**
לפי שהעבודה בבכורות, אָמַר יַעֲקֹב אֵין רִשְׁע
זֶה בְּדֹאֵי שִׁיקְרִיב לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא: **לֹא הִנֵּה**

וְזֶלֶק הַדְּקָדוֹק: **לֹא מִכְרָה כִּיּוֹם.** תרגומו זבין כיום דלחי בלא נו"ן:

תפסיר רס"ג

כּוּ אֵל וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ
מִלְכָּד הָרָעַב הָרֹאשׁוֹן
אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם
וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל-אֲבִימֶלֶךְ
מֶלֶךְ-פְּלִשְׁתִּים גִּרְרָה: וַהֲוָה
כַּפְנָא בְּאַרְעָא. בְּרַ מְכַפְנָא קְדַמָּא. וַהֲוָה
בִּימֵי אַבְרָהָם. וְאִזֵּל יִצְחָק. לְוֹת אֲבִימֶלֶךְ
מֶלֶךְא דְּפִלְשְׁתִּי לְגִרְרָה: וַיֵּרָא
אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל-תִּרְדֹּ
מִצְרִימָה שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר

כו (א) ת"ם כאן גוע פי אלבלד
סוי אלגוע אלאל. אלדי כאן
עלי עהד אברהים. פמצי
יצחק. אלי אבימלך מלך
פלסטין אלי אלכלוזין:
(ב) פתגלא לה אללה. וקאל לא
תנול אלי מצר. אסכן אלבלד.
אלדי אקול לך: (ג) ובאלעאגל
קם פי הדיא אלבלד. ואכון
מעד ואבארך פיד, לאן לך
ולנסלך. אעטי גמיע הדיא
אלבלדאן. ואפי באלקסם.
אלדי אקסמת לאברהים אביד:
(ד) ואכתיר נסלך כפואכב
אלקסמא. ואעטיהם גמיע הדיא

אֹמֶר אֵלָיךְ: וְאַתְּ גָּלִי לִיָּה יִי. וְאָמַר לֹא תִיחֹזֶת לְמִצְרַיִם. שְׂרִי
בְּאַרְעָא. דְּאִימַר לְךָ: גִּזְרֵי בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ
וְאֲבָרְכְּךָ כִּי-לֶךְ וְלִזְרַעְךָ אֶתֵּן אֶת-כָּל-הָאֲרָצַת
הָאֵל וְהִקְמַתִי אֶת-הַשְּׁבַעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: דּוֹר בְּאַרְעָא הָדָא. וַיְהִי מִימֵרִי בְּסַעֲדָךְ
וְאֲבָרְכְּךָ. אֲרִי לְךָ וְלִבְנֶךָ. אֶתֵּן יָת כָּל אֲרַעְתָּא הָאֵלִין. וְאֶקִּים יָת
קִנְיָמָא. דְּקִינִימִית לְאַבְרָהָם אָבוֹךָ: וְהִרְבִּיתִי אֶת-זֶרְעֶךָ

— רש"י —

כו זאל תרד מצרימה. שיהיה דעתו
לרדת מצרימה כמו שירד אביו בימי הרעב.
אמר לו אל תרד מצרימה שאתה עולה
תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך: ג האל.
כמו האלה: ד והתברכו בזרעך. אדם אומר
לבנו יהא זרעך בזרעו של יצחק, וכן בכל
המקרא. וזה אב לכלן (לכנ מס כ) כך יברך
ישראל לאמר ושימך אלהים באפרים

וזלק הדקדוק: ז אשר אמר אליך. הטפחא בתיבת אמר בכל התיגאן:

תפסיר דס"ג

אֶלְבִּלְדָּאֵן. וַיִּתְּבֹאֲרֶךְ בָּהֶם. גָּמִיעַ
אִמָּם אֶלְאָרִץ: (ה) גָּזָא מָא קָבֵל
אֲבֵרְהִים אִמְרִי. וְחִפְצִי מָא
אִסְתַּחֲפַצ'תָּה. מִן וְצֵאִיאִ וְרִסוּמִי
וְיִשְׂרָאֵעִי: (ו) פֶּאֶקָאֵם יִצְחָק פִּי
אֶלְכִּי'לִוִץ: (ז) פִּלְמָא סְאֵלֻדָּה
אֶהֱל אֶלְמוּצֵעַ עַן וּוְגָתָה. קֶאֱל
הִי אֶכִּיתִי. לֵאנָה תִכְוֹף אֵן יְקוּל
הִי וּוְגָתִי. קֶאֱיֵלָא פִּילָא יְקִתְלוּנִי.
אֶהֱל אֶלְמוּצֵעַ בְּסִבְבָּהָא.
אֲד' הִי חֲסִנָּה' אֶלְמִנְצִר:

פְּכוּכֵי הַשָּׁמַיִם וְנֹתְתֵי
לְזֶרַעְךָ אֶת כָּל־הָאָרֶץ
הָאֵל וְהַתְּבָרְכוּ בְּזֶרַעְךָ כָּל
גִּזְיֵי הָאָרֶץ: וְאַסְגִּי יָת בְּנֶךְ פְּכוּכֵי
שָׁמַיָא. וְאַתִּין לְבֶנְךָ. יֵת כָּל אֶרְעָתָא
הָאֵלִין. וְיִתְּבָרְכוּן בְּדִיל בְּנֶךָ. כָּל עַמְמֵי
אֶרֶא: עֶקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע
אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר

מִשְׁמַרְתִּי מִצֻּתִּי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי: חֶלֶף. דְּקָבִיל אֲבָרָהֶם

לְמִימְרִי. וְנִטַּר מִטַּרְת מִימְרִי, פְּקוּדֵי קִימִי וְאוֹרִיתִי:

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵרָר׃ וַיְתִיב יִצְחָק בְּגֵרָר׃ וַיֵּשְׁאוּ לוֹ
אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחְתִּי הוּא כִּי
יֵרָא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶן־יְהַרְגֵנִי אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם
עַל־רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מְרֹאֶה הִוא׃ וַשָּׂאִילוּ. אֲנָשִׁי
אֶתְרָא עַל עֵיֶסֶק אֶתְתִּיהָ. וַאֲמַר אַחַת הִיא. אֲרִי דְחִיל לְמִימַר אֶתְתִּי.
דְּלִמָּא יִקְטְלוּנִי. אֲנָשִׁי אֶתְרָא עַל רִבְקָה. אֲרִי שְׁפִירַת חַיִּזוּ הִיא׃

● ————— רש"י ————— ●

לְשִׁבְתָּ: מִצּוֹתַי. דְּבָרִים שְׂאֵלוּ לֹא נִכְתְּבוּ
 רְאוּיִין הֵם לְהַצְטוּת בְּגוֹן גִּזְל וּשְׁפִיכוּת דָּמִים:
 חֻקּוֹתַי. דְּבָרִים שְׂיִצֵּר הָרַע וְאִמּוֹת הָעוֹלָם
 מְשִׁיבִין עֲלֵיהֶן בְּגוֹן אֲבִילַת חֲזִיר וּלְבִישַׁת
 שַׁעֲטָנָה שְׂאִין טַעַם בְּדַבָּר אֲלֵא גִזְרַת הַמֶּלֶךְ
 וְחֻקּוֹתָיו עַל עַבְדָּיו: וְתוֹרוֹתַי. לְהַבִּיא תוֹרָה
 שְׂבַעַל פֶּה, הַלֵּכָה לְמוֹשֶׁה מִסִּינַי: ־ לְאַשְׁתּוּ.
 עַל אֲשֶׁתּוֹ, כְּמוֹ (לַעֲלֹ כ יג) אֲמַרְי לִי אֲחִי הוּא:

וּבְמִשְׁהָ, וְאִף לַעֲנֵן הַקָּלֵל מְצִינוּ בֶּן (צִמְדָּר
 כ' נז) וְהַיְתָה הָאִשָּׁה לְאֵלָה, שֶׁהַמְקַלֵּל שׁוֹנֵא
 אוֹמֵר תְּהָא בְּפִלּוּנִית, וְכֵן (יִשְׁעִי ס' טו)
 וְהַנְחִתָּם שְׂמָכֶם לַשְּׁבוּעָה לְבְּחִירִי, שֶׁהַשְּׁבֻעַ
 אוֹמֵר אֵלֶּה בְּפִלּוּנִי אִם עָשִׂיתִי כֶּן וְכָף:
 כ' שְׂמַע אֲבִרָהּ בְּקוֹלִי. בְּשִׁנְסִיתִי אוֹתוֹ:
 וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי. גִּזְרוֹת לְהִרְחָקָה עַל
 אֲזֵרוֹת שְׁבַתוֹרָה, כְּגוֹן שְׁנִיּוֹת לַעֲרִיּוֹת וּשְׁבוֹת

תפסיר רס"ג

ח) פלמא טאלת איזאם מקאמח
ת"ם. אטלע. אבימלך מלך
פלסטין מן טאקה לה. פנצ'ר.
פאדא יצחק ילאעב. רבקה
ווגתה: ט) פדעא אבימלך
ביצחק. וקאל לה אד' הי ווגתה.
ולם קלת הי אכ'תי. קאל. לאני
תכ'וופת. אן אקתל בסבבהא:
י) פקאל לה אבימלך. מא ד'א
צנעת בנא. ען קליל. לו צאגע
אחד קומנא ווגתה. גלבת
עלינא את'מא: יא) פנאדי
אבימלך. גמיע קומח וקאל. מן
אדיא הדיא אלד'גל. ווגתה

וַיְהִי כִּי־אָרְכוּ־לוֹ שָׁם
הַיָּמִים וַיִּשְׁקֹף אֲבִימֶלֶךְ
מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן
וַיֵּרָא וְהִנֵּה יִצְחָק מִצְחָק
אֵת רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ: וְהוּא. כִּד
סְגִיאוֹ לִיהַ תַּמָּן יוֹמִיָא. וְאַסְתַּכִּי. אֲבִימֶלֶךְ
מֶלֶכָא דְּפִלְשְׁתִּיָא. מִן חֶרְפָּא. וְחִזָּא. וְהוּא
יִצְחָק מִחֲיִיד. עִם רַבֵּקָה אִתְּתִיָּה:
וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לִיצְחָק
וַיֹּאמֶר אֵךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ

הוּא וְאֵיךְ אִמְרַתְּ אֲחֹתִי הוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק
כִּי אִמְרַתִּי פֶן־אָמוּת עָלַיָּה: וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לִיצְחָק.
וַיֹּאמֶר בָּרַם הָאֵתְתֶךָ הִיא. וַיִּכְדִּין אִמְרַת אֲחֹת הִיא. וַיֹּאמֶר לִיהַ
יִצְחָק. אָרִי אִמְרִית. דְּלִמָּא אֶתְקַטִּיל עֲלֵהּ: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ
מִה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ כִּמְעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם
אֶת־אִשְׁתְּךָ וְהִבֵּאתָ עָלֵינוּ אֵשׁ: וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ. מָא
דָּא עֲבַדְתָּ לָנוּ. כּוֹעִיר פּוֹן. שְׂכִיב. דְּמִיחַד בְּעַמָּא יָת אֶתְתְּךָ. וְאִיתִיתָא
עֲלֵנָא חוֹבָא: וַיֵּצֵא אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר
הִנֵּגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת:

— רס"י —

ח כִּי אָרְכוּ. אָמַר מַעֲתָה אֵין לִי לְדָאוּג
מֵאַחֵר שְׁלֵא אָנְסוּהָ עַד עֲכָשִׁיו, וְלֹא נִזְהָר
לְהִיּוֹת נִשְׁמָר: וַיִּשְׁקֹף אֲבִימֶלֶךְ וְגו'. שְׂרָאָהוּ
מִשְׁמֵשׁ מִשְׁתּוֹ: י אֶחָד הָעָם. הַמִּיחַד בְּעָם
זֶה הַמֶּלֶךְ: וְהִבֵּאתָ עָלֵינוּ אֵשׁ. אִם
שָׂכַב, כִּבְרַת הִבֵּאתָ עָלֵינוּ אֵשׁ:

תפסיר רס"ג

פליקתל קתלא: יב) פזרע יצחק
פי תלך אלארץ. פוגד פי תלך
אלסנה מאיה באלחזר. ובארך
לה אללה: יג) פעצם אלרגל.
וכאן כל מא מר עצם.
אלי' אן עצם ג'א: יד) וצאר
לה מאשיה' ג'נם ובקר. וחשם
כתיר. חתי' חסדוה אלפלסטינין:
טו) וגמיע אללאבאר. אלתי
חפרהא עביד אברהים אביה

ופקיד אבימלך. ית כל עמא למימר.
דינויק. לגוברא הדין. ולא תתיה
אתקטלא יתקטיל: יב) ויזרע
יצחק בארץ ההוא וימצא
בשנה ההוא מאה שערים
ויברכהו יהוה: וזרע יצחק
בארעא ההיא. ואשכח. בשתא ההיא
על חד מאה בדשערוהי. וברכיה יי:

ויגדל האיש וילך הלוד (שלישי) ספר תימן

וגדל עד כי-גדל מאד: ורבא גוברא. ואזל אזיל סגי ורבי.
עד דרבא לחדא: יד) ויהי-לו מקנה-צאן ומקנה בקר
ועבדה רבה ויקנאו אתו פלשתים: והווי ליה גיתי
ענא וגיתי תורי. ועבדה סגי. וקניאו ביה פלשתאי:
טו) וכל-הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי
אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר:

— רס"י —

יז בארץ ההיא. אף על פי שאינה חשובה
בארץ ישראל עצמה, בארץ שבעה גוים:
בשנה ההיא. אף על פי שאינה בתקנה,
שהיתה שנת רעבון: בארץ ההיא בשנה
ההיא. שניהם למה, לומר שהארץ קשה
והשנה קשה: מאה שערים. שאמדה כמה
ראויה לעשות ועשתה על אחת מאה ממה

וזלק הדקדוק: וועבדה רבה. תרגום שלנו ועבדה כלשון הפסוק אתיא כרש"י שפירש עבדה
פעולה. עבודה בחולם משמע עבודה אחת. והדפוס דגרים פולחנא משמעו עבודה אחת.
והראב"ע פירש שהוא שם כמו סגולה. וא"כ אין לשנות ולתרגם פולחנא שהוא שם פעולה
הנמשכת מהשם. וכן תרגומו בכ"ד גדול עבדה:

שימו' דמור' (ט) וכל-הבארות. יש נוהגים להטעים הוא"ו של וכל ויש הנוהגים להטעים הה"א של הבארות.

תפסיר רס"ג

עלי עדה. כאן קד סדהא
אלפלטניין. ומלודא תראבא:
טז) פקאל אבימלך ליצחק.
אמין ענא. לאנד קד עצמת
מנא גרא: יז) פמציא מן תים
יצחק. פנזל פי ואד אלכ'לוי
ואקאם תים: יח) תים עאוד
יצחק. וחפר אלאבאר. אלת
כאנת מחפורה עלי עדה
אברהם אביה. ופאן קד סדהא
אלפלטניין בעד מותה
וסמאהא באסמא. כמא כאן
קד סמאהא אביה: יט) ולמא
חפר עביד יצחק פי אלוואד.
וגדו תים. ביר מא נאבע:

וכל בירי. דחפרו עבדי אבוהי. ביומי
אברהם אבוהי. טמונין פלשתאי. ומלונין
עפרא: טז) ויאמר אבימלך
אל-יצחק לך מעמנו
בי-עצמת ממנו מאד: ואמר
אבימלך ליצחק. איזיל מעמנא. ארי
תקיפת מננא לחדא: ז) וילך משם
יצחק ויחן בנחל-גרר וישב
שם: ואזל מתמן יצחק. ושרא בנחלא
דגרר ויטיב תמן: ח) וישב יצחק
ויחפר | את בארת המים
אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום
פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן
שמות פשמות אשר-קרא להן אביו: ותב יצחק.
וחפר ית בירי דמיה. דחפרו ביומי אברהם אבוהי. וטמונין פלשתאי.
בתר דמית אברהם. וקרא להון שמחן. כשמחן. דהיה קרי להון אבוהי:
י) ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו-שם באר
מים חיים: וחפרו עבדי יצחק בנחלא. ואשפחו תמן. ביר דמין

• רש"י •

שאמרו תקלה הם לנו מפני הגיסות הבאות עלינו. טמונין פלשתאי לשון סתימה, ובלשון משנה (פסחים מז ב) מטמטם את הלב: ויחפר. הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו. ופלשתים סתמום, מקדם שנסע יצחק

וזלך הדקדוק: טז) בי-עצמת ממנו מאד. סימן מנצפ"ך לגאולה. כ"כ בתיגאן וצל"ע:

תפסיר דס"ג

(כ) פְּכִי אַצֵּם רְעָאָהּ אֶלְכִּילֹץ
רְעָאָהּ יִצְחָק. קִאִילִין אֶלְמָא
לְנָא. פְּסִמָּאָהּ שְׁגִילָא. לְמָא
אִשְׁתְּגִילוּ מַעָּה: (כא) וְלְמָא
חִפְרוּ בִּיר אַכְרִי. כִּיאֲצִמוּ
אִיצִיא עֲלִיהָ. פְּסִמָּאָהּ דִּיאַת
אֶלְעָנָאד: (כב) תִּים אֲנַתְקֵל מִן
תִּים. וְחִפְר בִּיר אַכְרִי. וְלִם
יִכְאֲצִמוּהָ עֲלִיהָ. פְּסִמָּאָהּ
דִּיאַת אֶלְסַעָדָה. לְאַנְהָ קֶאל.
אֶלָּאן יוֹסִיעַ אֶלְלָה לְנָא,
וְיִנְמִינָא פִּי אֶלְבִּלָד: (כג) תִּים
צַעַד מִן תִּים אֶלִּי בִּיר סַבַּע:
(כד) פְּתַגְלָא לָהּ אֶלְלָה פִּי תֵלֶךְ
אֶלְלִילָה. וְקֶאל. אֲנָא אֶלְאָה
אֶבְרָהִים אֲבִיד. לָא תִכְיָאָהּ

נִבְעִין: כּ וַיִּרְיֹבוּ רֵעֵי גֵרָר
עִם־רֵעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ
הַמִּים וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר
עֶשֶׂק בִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ:
וַיִּצְוּ רָעוּתָא דְגֵרָר. עִם רָעוּתָא דְיִצְחָק.
לְמִימַר דִּילָנָא מִיָּא. וַקְרָא שְׁמָהּ דְּבִירָא
עֶשֶׂק. אֲרִי אֶת־עֶסְקוּ עִמִּיהָ:
כֹּא וַיַּחֲפְרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת
וַיִּרְיֹבוּ גַם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא
שְׁמָהּ שְׁטִנְהָ: וַחֲפְרוּ בֵּיר אַחֲרִי.
וַיִּצְוּ אֲרִי עָלֶיהָ. וַקְרָא שְׁמָהּ שְׁטִנְהָ:

כב וַיַּעַתֶּק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ
עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוּבוֹת וַיֹּאמֶר בִּי-עֲתָהּ
הָרְחִיב יְהוָה לָנוּ וּפְרִינוּ בְּאֲרָץ: וְאֶסְתַּלַּק מִתַּמָּן. וַחֲפֹר
בֵּיר אַחֲרִי. וְלֹא נָצוּ עָלָהּ. וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוּבוֹת. וַאֲמַר. אֲרִי כַעַן. אֶפְתִּי
יִי לָנָה וְנִפּוֹשׁ בְּאַרְעָא: ❀ רב רערי ❀ (רביעי) כג וַיַּעַל מִשָּׁם
בְּאֵר שֶׁבַע: וּסְלִיק מִתַּמָּן לְבֵּאֵר שֶׁבַע: כד וַיֵּרָא אֵלָיו
יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֲבִיךָ אֶל-תִּירָא כִּי-אַתָּה וּבִרְכַּתִּיךָ

● ————— רש"י ————— ●

מִגֶּרֶר חֹזֵר וּחִפְּרָן: כַּעֲשֵׁק. עֲרֵעוֹר: בִּי
הַתַּעֲשָׂקוֹ עֲמוֹ. נִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ עֲלֵיָהּ בְּמִרְיָבָה
בְּאֶרְצָהּ. כַּתְּרִגּוֹמוֹ וּנְפֹשׁ בְּאֶרְעָא:
חֹלֵק הַדְּקִדּוֹק: כַּהֲרַחֵב יְהוָה. כַּתַּג אֶחָד מִצִּאתִי כֹאן פְּסִיק וצ"ע:

תפסיר רס"ג

והרביתי את-זרעך בעבור**אברהם עבדי: ואתגלי ליה יי****בליליא ההוא. ואמר. אנא. אלהיה****דאברהם אבך. לא תדחל ארי בסעך****מימרי. ואברכנך ואסגי ית בנך. בדיל****אברהם עבדי: כה ויבן שם מזבח****ויקרא בשם יהוה ויט-שם****אהלו ויכרו-שם עבדי-****יצחק באר: ובנא תמן מדבחא.****וצלי בשמא די. ופרסיה תמן למשכניה.****וכרו תמן עבדי יצחק בירא:****כּוּ וַאֲבִימֶלֶךְ הַלֵּךְ אֵלָיו מִגֵּרָר וַאֲחֻזַּת מִרְעָהוּ****וּפִיכֹל שֹׁר-עֲבָאוּ: וַאֲבִימֶלֶךְ. אֶתָּא לְוֹתִיָּה מִגֵּרָר. וְסִיעַת****מִרְחֻמוֹהִי. וּפִיכֹל רַב חִילִּיה: כּוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִצְחָק מִדּוֹעַ****בְּאַתֶּם אֵלָי וְאַתֶּם שְׁנֵאתֶם אֹתִי וְהִשְׁלַחֲנוּנִי****מֵאַתְכֶּם: וַאֲמַר לְהוֹן יִצְחָק. מְדִין אֶתִּיתוֹן לְוֹתִי. וְאַתּוֹן סְנִיתוֹן יִתִּי.****וְשִׁלַּחְתּוּנִי מִלְּוֹתְכוֹן: כּוּ וַיֹּאמְרוּ רָאוּ רָאוּ רָאִינוּ כִּי-הִיא****כּוּ וַיֹּאמְרוּ רָאוּ רָאוּ רָאִינוּ כִּי-הִיא**

פאני מעך. אבארך פיד
ואפתיר נסלך. בסבב אברהם
עבדי: כה) ובנא תם מדבחא.
ודעא באסם אללה. ומד תם
כ'באיה. ופרו תם עבדי יצחק
בירא: כו) ואבימלך. צאר
אליה מן אלכלויץ. ואחזת
נדימוה. ופיכל ר'יס גישה:
כו) פקאל להם יצחק. מא
באלכם גיתמוני. ואנתם
שניתמוני וטרדתמוני מן
ענדכם: כח) קאלו. אנא ראינא
אן אללה מעך. פקלנא. יפון

— רש"י —

שלאוהבים. לכן יש לפתרו כלשון הראשון.
ואל תתמה על תי"ו של ואחזת ואף על פי
שאין התבנה סמוכה. יש דגמחה במקרא
(תכליס ס יג) עזרת מצר, (ישעיכ נא כא) ושכורת
ולא מנין: אחזת. לשון קבוצה ואגודה
שנאחזין יחד: כח ראו ראינו. ראה באביר
ראינו בך: תהי נא אלה בינותינו וגו'.

כו ואחזת מרעהו. כתר גומו וסיעת מרחמוהי.
סיעת מאוהביו. ויש פותרין מרעהו מ' מיסוד
התבנה, כמו (שופטים יד יא) שלשים מרעים
דשמשון. כדי שתהיה תבת ואחזת דבוקה,
אבל אין דרך ארץ לדבר על המלכות כן
סיעת אוהביו, שאם כן כל סיעת אוהביו
הוליק עמו ולא הנה לו אלא סיעה אחת

תפסיר רס"ג

חרג ביננא ובינך. ונעאדך
 עהדא: (ט) אלא תצנע בנא
 שרא. כמא לם נודיך
 (קרי: נאדיך). ופמא צנענא
 מעך כירא מחצא. ואטלקנאך
 בסלאם. פאנת אלן מבארך
 אלה: (ל) פצנע להם מגלסא.
 אכלו פיה ושרבו: (לא) ואדלגו
 באלג'דאה. פחלף כל אמר
 לאכיה. ואטלקהם יצחק. ומצו
 מן ענדה בסלאם: (לב) פלמא
 כאן פי ד'לך אליום. גאו עביר
 יצחק. ואכ'ברוה בסבב אל'ביר
 אלד'י חפרו וקאלו לו קד

יהוה | עמך ונאמר תהי
 נא אלה בינותינו בינינו
 ובינך ונברתה ברית עמך:
 ואמרו. מחזא חזינא ארי הוה מימרא די
 בסעך. ואמרנא. תתקיים פען מומתא.
 דהות בין אבהתנא ביננא ובינך. ונגזר
 קים עמך: בט אם-תעשה עמנו
 רעה כאשר לא נגענוך
 וכאשר עשינו עמך רק-
 טוב ונשלחך בשלום אתה

עתה ברוך יהוה: אם תעביר עמנא בישא. כמא דלא
 אנזיקנך. וכמא דעבדנא עמך לחוד טב. ושלחנך בשלם. את פען
 בריכא די: (חמישי) ל ויעש להם משתה ויאכלו
 וישתו: ועבד להון משתא. ואכלו ושתאו: לא וישכימו
 בבקר וישבעו איש לאחיו וישלחם יצחק
 וילכו מאתו בשלום: ואקדימו בצפרא. וקיימו גבר
 לאחיה. ושלחנן יצחק. ואזלו מלותיה בשלם: לב ויהי | ביום
 ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו לו על-אדות
 הבאר אשר חפרו ויאמרו לו מצאנו מים: והוה
 ביוםמא ההוא. ואתו עבדי יצחק. וחויאו ליה. על עיסק בירא דחפרו.

• רס"י •

האלה אשר בינותינו מימי אביך, תהי בשאמרנו (לעיל פסוק טז) לך מעמנו:
 גם עתה בינינו ובינך: כט לא נגענוך. אתה. גם אתה עשה עמנו כמו כן:

תפסיר רס"ג

וגדנא מאא: לג) פסמאדא סבעה. לדיאלך אסם אלקרית ביר סבע. אלי הדיא אליום: לד) ולמא פאן עשו אבן ארבעין סנה. תזווג באמראה אסמא יהודית. אבנה' בארי אלחתי. ובשמת. אבנה' אלון אלחתי: לה) פכאנתא מכאלפתא. ראי יצחק ורבקה: כז א) ולמא שאד' יצחק. קאמתא עיניה מן אן ינצ'ר.

ואמרו ליה אשכחנא מיא: לג ויקרא
אתה שבעה על בן
שם-העיר באר שבע עד
היום הזה: וקרא יתה שבעה. על בן
שמה דקרתא באר שבע. עד יומא הדין:
ס חמדיטור בספרי תימן לד ויהי עשו
בן-ארבעים שנה ויקח
אשה את-יהודית בת-

בארי החתי ואת-בשמת בת-אילן החתי: והיה
עשו בר ארבעין שנין. ונסיב אתתא ית יהודית. בת בארי חתא. וית
בשמת. בת אילון חתא: לה ותהיין מרת רוח ליצחק
ולרבקה: והוא מסרבן ומרגזן. על מימר יצחק ורבקה: ס
כז ויהי כיוון יצחק ותכהין עיניו מראת
ויקרא את-עשו | בנו הגדל ויאמר אליו בני
ויאמר אליו הנני: והיה כד סיב יצחק. וכהיא עינוהי מלמחי.

— רס"י —

לכ מרת רוח. לשון המראות רוח. כמו
(דברים ט כז) ממרים הייתם כל מעשיהן היו
לעצבון: ליצחק ולרבקה. שהיו עובדות
עבודה זרה:

כז 6 ותכהין. בעשן שלאלו. דבר אחר
כשנעקד על גבי המזבח והיה אביו רוצה
לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים וראו
מלאכי השרת והיו בוכים וירדו דמעותיהם
ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו. דבר אחר

לג שבעה. על שם הברית: לו בן ארבעים
שנה. עשו היה נמשל לחזיר, שנאמר (חכלים
פ יד) יכרסמנה חזיר מיער, החזיר הזה
כשהוא שוכב פושט טלפיו לומר ראו שאני
טהור, כך אלו [אלופי עשו] גוזלים וחומסים
ומראים עצמם כשרים. כל ארבעים שנה
היה עשו צד נשים מתחת בעליהן ומענה
אותם, כשהיה בן ארבעים אמר אבא בן
ארבעים שנה נשא אשה, אף אני בן:

תפסיר רס"ג

פנאדי בעשו אבנה אלאכבר.
וקאל לה יא אבני. קאל לביד:
(ב) קאל. הודיא קד שכית. ולם
אעלם יום מותי: (ג) ואלאן
פאחמל אלתד. סלאחד וקוסד.
ואכירג אלי אלצחרא. וצד לי
צידא: (ד) ואצלחה לי אלואנא
כמא אחב. ואיתני בה ואכל
מנה. לפי תבארבך נפסי קבל אן
אמות: (ה) פסמעת רבקה. חין
כלם יצחק בדיאלד עשו אבנה.
פלמא מצי עשו אלי אלצחרא.
ליצטאד צידא יאתני בה:

וקרא. ית עשו בריה רבא. ואמר ליה
ברי. ואמר ליה האנא: ב ויאמר
הנה-נא זקנתי לא ידעתי
יום מותי: ואמר. הא בען סיבית.
לית אנא ידע יום מותי: ג ועתה
שא-נא בליך תליך
וקשתך וצא השדה וצודה
לי (כ' צידה) ציד: וכען סב בען זינך.
סיפך וקשתך. ופוק לחקלא. וצוד לי

צידא: ד ועשה-לי מטעמים פאשר אהבתי
והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי
בטרים אמות: ועבד לי תבשילין. כמא דרחימית. ואעיל לי
ואיכול. בדיל. דתברכך נפשי עד לא אמות: ה ורבקה
שמעת בדבר יצחק אל-עשו בנו וילך עשו
השדה לצוד ציד להביא: ורבקה שמעת. פד מליל

— רס"י —

שמא לפרק אמי. שמא לפרק אבא:
ג תליך. חרבך שדרך לתלותה: שא נא.
לשון השחזה באותה ששנינו (צ"כ כח 6) אין
משחזין את הסכין אבל משיאה על גבי
חברתה. חדר סכינך ושחוט יפה. שלא
תאכילני גבלה: וצודה לי. מן ההפקר ולא
מן הגול: כ לצוד ציד להביא. מהו להביא.
אם לא ימצא ציד יביא מן הגול:

כדי שיטול יעקב את הברכות: ז לא ידעתי
יום מותי. אמר רבי יהושע בן קרחה.
אם מגיע אדם לפרק אבותיו ודאג חמש
שנים לפניהם וחמש לאחר בן. ויצחק היה
בן מאה עשרים ושלש. אמר שמא לפרק
אמי אני מגיע. והיא מתה בת מאה
עשרים ושבע והריני בן חמש שנים סמוך
לפרקה. לפיכך לא ידעתי יום מותי.

שימו דמור (ו) שא-נא. יש להפריד הדברים דלא לישתמע שגא.

תפסיר רס"ג

(ו) קאלת ליעקב אבנא. הודא קד סמעת יצחק אביד. יקול לעשו אביד קאלא: (ז) איתני בציד. ואצלחה לי אלואנא אכל מנה. חתי אבארבך. בין ידי אללה קבל מותי: (ח) ואלאן יא אבני אקבל מני. מא אמרד בה: (ט) אמין אלי אלגנם. וכדי לי מן תים. גדיין מן אלמאעז גיידין. אצלחהמא אלואנא. לאביד כמא יחב: (י) ותדכ להמא אלי אביד ואכל מנהמא. לפי יבארבך קבל מותה:

יצחק. עם עשו בריה. ואזל עשו לחקלא.
למצד צידא לאיתאה: **וְרִבְקָה**
אָמְרָה **אֶל-יַעֲקֹב** **בְּנֵה**
לְאֹמֵר **הִנֵּה** **שָׁמַעְתִּי**
אֶת-אֲבִיךָ מְדַבֵּר אֶל-עֲשָׂו
אֲחִיךָ לֵאמֹר: **וְרִבְקָה** אָמְרָת.
ליעקב ברה למימר. הא שמעית מן אבונך. ממליל. עם עשו אחונך למימר:
הַבִּיָּאָה לִּי צִיד וַעֲשֵׂה-לִּי
מִטְעָמִים וְאֹכְלָה וְאִבְרַכְכָּה

לִפְנֵי יְהוָה לִפְנֵי מוֹתִי: איתא לי צידא. ועביד לי תבשילין ואיכול. ואברכבך. קדם יי קדם מותי: **וְעָתָה בְּנִי שְׁמַע בְּקוֹלִי לְאֲשֶׁר אֲנִי מַצֵּה אֹתְךָ:** וכען ברי קביל מני. **לְמָא דֵּאָנָא מִפְקָדָא יֵתְךָ:** **לְךָ-נָא אֶל-הַצֵּאֵן וְקַח-לִּי מִשָּׁם שְׁנֵי גִדִּי עֲזִים טָבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מִטְעָמִים לְאֲבִיךָ כַּאֲשֶׁר אָהָב:** איזיל כען לענא. וסב לי מתמן. תריין. גדיי עזין טבין. ואעביד יתהון תבשילין. לאבונך כמא דרחים: **וְהִבֵּאתָ לְאֲבִיךָ וְאָכַל בְּעֶבֶר אֲשֶׁר**

— רס"י —

לפני ה'. ברשותו שוסכים על ידי: ט וקח לי. משלי הם ואינם גזול. שפך כתב לה יצחק בבכתבה לטול שני גדיי עזים בכל יום: שני גדיי עזים. וכי שני גדיי עזים היה מאכלו שלי יצחק. אלא האחד הקריב לפסחו והאחד עשה מטעמים. בפרקי דרבי אליעזר (פרק נז): כַּאֲשֶׁר אָהָב. כי טעם הגדי כטעם העזבי:

תפסיר רס"ג

(יא) קאל להא. הוד'א עשו אבי רגל שעראני. ואנא רגל אגרד: יב) לעל אבי אן יגסני. פאציר ענדה פאללאעב. ואגלב עלי נפסי. לענה ולא ברפה: יג) קאלת לה אמה. עלי אסתדפאע לענתך יא אבני. לכן. אקבל מני ואמץ כיד לי דאלד: יד) פמצא ואכיד דאלד. ואתי בה אלי אמה. וצנעתה אלואנא. פמא אחב אביה: טו) פאכידת רבקה. תיאב עשו. אבנהא אלאכפר

יִבְרַכְךָ לְפָנַי מוֹתוֹ: וְתַעֲלֶה
לְאָבוֹךְ וַיִּכּוֹל. בְּדִיל. דִּיבְרַכְנָךְ קָדָם
מוֹתֶיהָ: ^{דא} וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֶל-רַבְקָה אִמּוֹ הֵן עָשׂוֹ
אָחִי אִישׁ שָׁעַר וְאָנֹכִי אִישׁ
חֹלָק: וַאֲמַר יַעֲקֹב. לְרַבְקָה אִמִּיהָ. הָא
עָשׂוֹ אָחִי גִבּוֹר סָעֲרָן. וְאָנֹכִי גִבּוֹר שְׁעִיעַ:
^{רב} אוֹלִי יִמְשְׁנִי אָבִי וְהֵייתִי
בְּעֵינָיו כַּמֶּתַעַתֵּעַ וְהִבֵּאתִי
עָלַי קָלָלָה וְלֹא בִּרְכָה: מַאִים יְמוֹשְׁנִי אָבִא. וְאִיהִי

בְּעֵינֶיהָ כַּמֶּתַלְעָב. וְאִיתִי עָלַי. לְוֹטִין וְלֹא בִּרְכָן: ^{דג} וְהִתְאָמַר לוֹ
אִמּוֹ עָלַי קָלָלְתְּךָ בְּנִי אֲדָ שָׁמַע בְּקוֹלִי וְלֹךְ
קַח-לִי: וְאָמַרְתָּ לִּיהָ אִמִּיהָ. עָלַי אֶתְאָמַר בְּנִיבֹאָה דְלֹא יִיתוֹן
לְוֹטִיא עֲלֶיךָ בְּרִי. בְּרַם. קַבִּיל מִנִּי וְאִיזִיל סַב לִי: ^{דד} וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח
וַיָּבֹא לְאִמּוֹ וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מִטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אָהָב
אָבִיו: וְאִזֵּל וּנְסִיב. וְאִיתִי לְאִמִּיהָ. וְעַבְדַּת אִמִּיהָ תַבְשִׁילִין. כַּמָּא
דְּרַחֲמִים אֲבוּהִי: ^{טו} וַתִּקַּח רַבְקָה אֶת-בְּגָדֶי
עָשׂוֹ בְּנָה הַגָּדֹל הַחֲמֹדֹת אֲשֶׁר אֶתָּה בַּבֵּית

• רס"י •

יא אִישׁ שָׁעַר. בעל שער: יב יִמְשְׁנִי. כמו (דברים כח כט) מְמַשֵּׁשׁ בְּצֻהָרִים: טו הַחֲמֹדֹת. הנקיות, כתר גומו דכיתא. דבר אחר שחמד אותן מן נמרוד: אֲשֶׁר אֶתָּה בַּבֵּית. והלא במה נשים היו לו והוא מפקיד אצל אמו, אלא שיהיה בקי במעשיהן וחושדן:

תפסיר רס"ג

וּתְלַבֵּשׁ אֶת יַעֲקֹב בְּנֵה

הַקָּטָן: וְנָסִיבֶת רַבֵּקָה יֵת לְבוּשֵׁי עֶשָׂו.

בְּרָה רַבָּא דְכִיִּיתָא. דְּעַמָּה בְּבִיתָא.
וְאַלְבִּישֶׁת יֵת יַעֲקֹב בְּרָה זְעִירָא:

וְאֵת עֹרֹת גְּדֵי הָעֲזִים

הַלְבִּישָׁה עַל-יָדָיו וְעַל

חֻלְקֹת צִוְּאָרָיו: וְיֵת. מְשִׁבֵּי דְגְדֵי

בְּנֵי עֲזִי. אַלְבִּישֶׁת עַל יְדוּהִי. וְעַל שְׁעִיעוֹת

צוּרִיה: וְתַתָּן אֶת-

הַמַּטְעָמִים וְאֶת-הַלֶּחֶם

אֲשֶׁר עָשְׂתָה בִּיד יַעֲקֹב בְּנֵה: וַיַּהֲבֵת יֵת תַּבְשִׁילֶיָּא. וְיֵת

לַחֲמָא דְעֵבֶדְתָּ. בִּידָא דְיַעֲקֹב בְּרָה: וַיָּבֵא אֶל-אָבִיו

וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנְנִי מִי אַתָּה בְּנִי: וְאַתָּא לֹוֹת

אָבוּהִי וְאָמַר אָבָא. וְאָמַר הָאָנָא מִן אֵת בְּרִי: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב

אֶל-אָבִיו אֲנֹכִי עָשָׂו בְּכֹרֶךְ עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר

דִּבַּרְתָּ אֵלַי קוּם-נָא שָׁבָה וְאֶכְלָה מִצִּידִי

בְּעֶבֶר תִּבְרַכְנִי נַפְשְׁךָ: וְאָמַר יַעֲקֹב לְאָבוּהִי. אָנָּה עָשָׂו

בּוֹכֶרְךָ. עֲבָדִית. כְּמָא דְמַלִּילְתָּא עִמִּי. קוּם כְּעֵן אֶסְתַּחֲרָה. וְאֶכּוֹל מִצִּידִי.

בְּדִיל דְּתִבְרַכְנִי נַפְשְׁךָ: כַּ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-בָּנוֹ מֶה-זֶּה

— רס"י —

יט אָנֹכִי עָשָׂו בְּכֹרֶךְ. אָנֹכִי הַמְּבִיא לָךְ. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלַי: שָׁבָה. לְשׁוֹן מִיסֵּב
וְעָשָׂו הוּא בְּכֹרֶךְ: עָשִׂיתִי. כְּמָה דְּבָרִים. עַל הַשְּׁלָחוֹן. לְכָךְ מִתּוֹרָגָם אֶסְתַּחֲרָה:

זולק הדקדוק: "בִּיד יַעֲקֹב בְּנֵה. כ"ה בתיגאן הטפחא ביעקב:

תפסיר רס"ג

אסרעת אלוגוד יא אבני. קאל.
אן אללה רבך ופק בין ידיה:
כא) קאל. תקדם חתי אגסך יא
אבני. הל אנת. אבני עשו אם
לא: כא) פתקדם אליה וגסה.
פקאל. אלצות צות יעקוב.
ואלידין ידי עשו: כג) פלם
ית' ב'תה. אד' פאנת ידאה. פידי
עשו אכיה שערננין.
פבארכה: כד) בל קאל לה. אנת
אבני עשו. קאל אנא הו:
כה) קאל. קדם לי חתי אכל מן

מִהֶרֶת לְמִצָּא בְּנֵי וַיֹּאמֶר
כִּי הִקְרָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִפְנֵי: וַאֲמַר יִצְחָק לְבָרְיָהּ. מְדִין.
אוֹחִיתָא לְאַשְׁכְּחָא בְּרִי. וַאֲמַר. אֲרִי זְמִין.
יֵי אֱלֹהֶיךָ קִדְמִי: כא וַיֹּאמֶר יִצְחָק
אֶל-יַעֲקֹב גִּשָּׁה-נָּא וַאֲמַשְׁךָ
בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֵשָׂו
אִם-לֹא: וַאֲמַר יִצְחָק לְיַעֲקֹב. קֶרֶב

כען ואמושנך ברי. האת דין. ברי עשו אם לא: כב ויגש יעקב
אל-יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב
והידיים ידי עשו: וקריב יעקב. לות יצחק אביו ומשיה.
ואמר. קלא קליה דייעקב. וידיא ידי עשו: כג ולא הבירו
כי-היו ידיו פידי עשו אחיו שערת ויברכהו:
ולא אשתמודעיה. ארי הוואה ידוהי. פידי. עשו אחוהי סערננין. וברכיה:
כד ויאמר אתה זה בני עשו ויאמר אני: ואמר.
את דין ברי עשו. ואמר אנא: כה ויאמר הגשה לי ואכלה
מציד בני למען תברכך נפשי ויגש-לו ויאכל

• רס"י •

כא גשה נא ואמשך. אמר יצחק בלבו אין
דרך עשו להיות שם שמנים שגור בפיו, וזה
אמר (פסוק כ) כי הקרה ה' אלהיך: כב קול
יעקב. שמעבר בלשון תחנונים (פסוק יט) קום
נא, אכל עשו בלשון קנטוריא דבר (פסוק לא)
יקום אבי: כד ויאמר אני. לא אמר אני עשו

זולק הרקדוק: כא ואמשך. השי"ן בשוא נח ברוב התיגאן:

תפסיר רס"ג

ציד אבני. לפי תבארבך נפסי.
פקדם לה ואכל. ואתאה בכמר
ושרב: כו) פקאל לה יצחק
אביה. תקדם קבלני יא אבני:
כו) פתקדם וקבלה. ושם
ראיחה תיאבה ובארבה.
וקאל. אנציר ראיחה אבני.
פראיחה רוציה. קד בארבה
אללה: כח) יעטיד אללה. מן טל
אלסמא. ודסם אלארץ.
וכתרה אלבר ואלעציר:

וַיָּבֹא לוֹ יִזְעָבֵן וַיִּשְׁתָּ: וַאֲמַר. קָרִיב
קָדָמִי וַאֲכֹל מִצִּידֵי דְבָרִי. בְּדִיל
דְּתַבְרַכְנָךְ נַפְשִׁי. וְקָרִיב לִיה וַאֲכֹל. וַאֲעִיל
לִיה חֲמָרָא וּשְׁתִּי: כו) **וַיֹּאמֶר אֵלָיו**
יִצְחָק אָבִיו גִּשָּׁה-נָּא
וְשָׂקָה-לִּי בְנִי: וַאֲמַר לִיה יִצְחָק
אָבוּהִי. קָרִיב פָּעַן וְשָׂק לִי בְרִי: כז) **וַיַּגֵּשׁ**
וַיִּשָּׂק-לוֹ וַיֵּרַח אֶת-רִיחַ
בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה יָרִיחַ בְּנִי בְּרִיחַ
שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרְכֻךָ יְהוָה: וְקָרִיב וְנָשִׁיק לִיה. וְאַרְיֵחַ. יֵת רִיחַ
לְבוֹשׁוֹהִי וּבְרָכִיהִי. וַאֲמַר. חֲזִי רִיחָא דְבָרִי. בְּרִיחַ חֲקֵלָא. דְּבָרְכִיהִי יִי:
[שטי] **כח) וַיִּתֵּן-לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם**
וּמִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ: וַיִּתֵּן לָךְ יִי. מִטַּלָּא

— רש"י —

מוֹשָׁבָה. בֵּין צָדִיק בֵּין רָשָׁע יִתֵּן לָךְ. וּמִפְּנֵי
לְמַד שְׁלֵמָה כְּשֶׁעָשָׂה הַבֵּית וְסֹדֶר תְּפִלָּתוֹ.
יִשְׂרָאֵל שְׁהוּא בַּעַל אֱמוּנָה וּמַצְדִּיק עָלָיו
אֶת הַדִּין לֹא יִקְרָא עָלֶיךָ תִּגְרָה. לְפִיכָךְ.
(מ"א ח ט) וְנִתְּתָה לְאִישׁ כָּכָל דְּרָכָיו אֲשֶׁר
תִּדְּעַ אֶת לִבָּבוֹ. אֲבָל נִכְרִי מְחַסֵּר אֱמוּנָה.
לְפִיכָךְ אָמַר (שס שס מג) אַתָּה תִּשְׁמַע
הַשָּׁמַיִם וּגְוִי וְעֲשִׂיתָ כָּכָל אֲשֶׁר יִקְרָא אֵלֶיךָ
הַנִּכְרִי. בֵּין רָאוּי בֵּין שְׂאִינוֹ רָאוּי תֵּן לוֹ. כְּדִי
שֶׁלֹּא יִקְרָא עָלֶיךָ תִּגְרָה: **מִטַּל הַשָּׁמַיִם.**
כְּמִשְׁמַעוֹ. וּמִדְּרַשׁ אֲגֻדָּה יֵשׁ לְהִרְבֵּה פָּנִים:

אֵלָא אָנִי: כז) וַיֵּרַח וּגְוִי. וְהָלֹא אֵין רִיחַ רָע
יוֹתֵר מִשְׁטָף הָעוֹיִם, אֵלָא מִלְּמַד שְׁנִכְנִסָּה עִמּוֹ
רִיחַ גֵּן עֵדֶן: **בְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרְכֻךָ ה'.**
שְׁנֵתֵן בוֹ רִיחַ טוֹב, וְזֶה שְׂדֵה תְּפִלּוֹתָיִם, בֵּין
דְּרָשׁוֹ רְבוּתֵינוּ וְכְרוֹנָם לְבָרְכָה: כח) **וַיִּתֵּן לָךְ.**
יִתֵּן וַיַּחְזֹר וַיִּתֵּן. וּלְפִי פִשְׁטוֹ מוֹסֵב לְעִנְיָן
הָרֵאשׁוֹן רְאֵה רִיחַ בְּנִי שְׁנֵתֵן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, בְּרִיחַ שְׂדֵה וּגְוִי וְעוֹד יִתֵּן לָךְ מִטַּל
הַשָּׁמַיִם וּגְוִי: **הָאֱלֹהִים.** מִהוּ הָאֱלֹהִים, בְּדִין.
אִם רָאוּי לָךְ יִתֵּן לָךְ, וְאִם לֹא לֹא יִתֵּן לָךְ.
אֲבָל לְעֶשֶׂה אָמַר מִשְׁמַנִּי הָאָרֶץ יִהְיֶה

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: כ"ג שְׂדֵה-לִי. הַשּׁוֹא שְׁבִשִּׁין נַח מִטַּעַם הַמִּקֵּף. וְעִיִּין בַּמַּחְבֵּרֶת שְׁבִרִישׁ
הַתִּיגָאן. וּכ"כ הַרְמ"ל מִטַּעַם שְׁאִין כֹּאן גְּעִיא:

תפסיר דס"ג

כט) יכ'דמוך אלאמם. ותכ'צ'ע
לך אלאחזאב. וכן מולא
אכ'ותד. ויכ'צ'ע לך בני אמך.
לאענד מלעון. ומבארפך
מבארך: ל) פלמא פרג' יצחק
מן תבריד יעקוב. כאן כמא
כ'רג מן בין י'דה. ועשו
אכ'יה. אקבל מן צ'ידה:
לא) פ'ענע הו איצ'א אלואנא.
ואתא ב'הא אלי אביה.
וקאל. יקום אבי ויאכל מן צ'יד
אבנה. לפי תבארפני נפסד:

דשמיא. ומטובא דארעא. וסגיות עבד

וחמר: כט יעבדוך עמים

וישתחוו לך לאמים הוה

גביר לאחיד וישתחוו לך

בני אמך ארריך ארור

ומברכך ברוך: יפלחונך

עממין. וישתעבדן לך מלכון. הוי

רב לאחד. ויסגדון לך בני אמך.

ליטך יהון ליטין. וברכך יהון בריכין:

ל ויהי כאשר

❖ טבריד בספר
תיסן ❖

כלה יצחק לברך את-יעקב ויהי אך יצא יצא

יעקב מאת פני יצחק אביו ועשו אחיו בא

מצידו: והוה. כד שיצי יצחק לברכא ית יעקב. והוה. ברם מפק

נפק יעקב. מן קדם יצחק אבוהי. ועשו אחוהי. על מצידיה:

לא ויעש גם-הוא מטעמים ויבא לאביו ויאמר

לאביו יקם אבי ויאכל מציד בנו בעבר

תברכני נפשך: ועבד אף הוא תבשילין. ואעיל לאבוהי. ואמר

לאבוהי. יקום אבא ויכול מצידא דבריה. בדיל דתברכנני נפשך:

• רש"י •

תחלתם יסורים וסופן שלוה, ואורריהם
ומצעריהם קודמים למברכיהם, לפיכך
יצחק הקדים קללת אוררים לברכת
מברכים. והרשעים תחלתן שלוה וסופן,
יסורין לפיכך בלעם הקדים ברכה
לקללה: ל' יצא יצא. זה יוצא וזה בא:

כט בני אמך. ויעקב אמר ליהודה (לכלן מט ח)
בני אביר, לפי שהיו לו בנים מכמה אמהות,
ופאן שלא נשא אלא אשה אחת אמר בני
אמך: ארריך ארור ומברכך ברוך.
ובבלעם הוא אומר (במדבר כז ט) מברכך
ברוך ואורריך ארור. הצדיקים

תפסיר רס"ג

(לב) פקאל לה מן אנת. קאל.
 אנא אבנד בפרך עשו:
 (לג) פזעג יצחק זעגה עצימה
 גדא. וקאל מן הו אלדי
 אצטאד צידא ואמאני בה.
 פאכלת מנה. קבל אן תגי
 ובארפתה. וליכון איציא
 מבארפא: (לד) פלמא סמע עשו
 כלאם אביה. צרך צרכיה.
 עצימה ומרה גדא. וקאל לה.
 בארכני אנא איציא יא אבאה:
 (לה) קאל. קד גא אכיד במכר.
 ואכיד ברכתך: (לו) קאל געמא

לב ויאמר לו יצחק אביו
 מי אתה ויאמר אני בנך
 בכרך עשו: ואמר ליה. יצחק
 אבוקי מן את. ואמר. אנא. בך בוכרך
 עשו: לג ויחרד יצחק חרדה
 גדלה עד-מאד ויאמר מי-
 אפוא הוא העד-ציד ויבא
 לי ואכל מכל בטרם תבוא
 ואברכהו גם-ברוך יהיה:

ותוה יצחק תוהא רבא עד לחדא. ואמר. מן הוא דיכי. דעד צידא
 ואעיל לי. ואכלית מבולא. עד לא תיעול ובריכתיה. אף בריך יהי:
 לד כשמע עשו את-דברי אביו ויעעק צעקה
 גדלה ומרה עד-מאד ויאמר לאביו ברכני
 גם-אני אבי: כד שמע עשו ית פתגמי אבוקי. וצוח צוחא.
 רבא ומריא עד לחדא. ואמר לאבוקי. בריכני אף לי אבא:
 לה ויאמר בא אחיד במרמה ויקח ברכתך:
 ואמר. על אחיד בחכמא. וקביל ברכתך: לו ויאמר הכי קרא

• רס"י •

לג ויחרד. כתרגומו ותוה לשון תימה. שבקשתי לטעום טעמתי בו: גם ברוך
 ומדרשו ראה גיהנם פתוחה מתחתיו: יתיה. שלא תאמר אלולי שרמה יעקב
 מי אפוא. לשון לעצמו. משמש עם כמה
 דברים. אפוא, איה פה, מי הוא ואפוא הוא
 העד ציד: ואכל מכל. מכל טעמים
 לו הכי קרא שמו. לשון תימה הוא. כמו
 זללק הדקדוק: לה הוא העד ציד. הקמץ רחב מפני המאריך: לה הכי קרא שמו. תיבת קרא מלרע:

תפסיר רס"ג

סמי יעקוב. אד' תעקבני
מרתין. אלאולה אכ'ד' בכורתני.
ואלאן אכ'ד' ברכתני. ת'ם קאל.
אלא בקית לי ברכה:
(לו) פאגאבה וקאל. הודיא קוד
צ'ירתה מולאך. וגמיע אכ'רתה
געליתם לה עבידא. ובאלבר
ואלעציר אסנדיתה. ולך אלאן.
מא אצנע יא אבני: לח) פקאל
עשו לאבית. אברכה ואחודה
היא לך יא אבה. בארפני אנא

שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה
פְּעָמִים אֶת בְּכוֹרְתִי לָקַח
וְהִנֵּה עֵתָה לָקַח בְּרִכְתִּי
וַיֹּאמֶר הֲלֹא-אֶצְלָתָ לִּי

בְּרִכָּה: וַאֲמַר. יְאוֹת קָרָא שְׁמִיה
יַעֲקֹב. וְחַכְמִנִּי דָּנָן תִּרְתִּין זְמַנִּין. יֵת
בְּכִירוֹתִי נְסִיב. וְהָא כְּעַן קָבִיל בְּרִכְתִּי.
וַאֲמַר. הֲלֹא שְׁבַקְתָּ לִּי בְרָכָא: ל' וַיַּעַן

יִצְחָק וַיֹּאמֶר לַעֲשׂוֹ הֵן גִּבִּיר שְׁמָתִיו לָךְ
וְאֶת-כָּל-אֲחָיו נָתַתִּי לּוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירָשׁ
סִמְכָתִּיו וּלְכָה אִפּוּא מָה אַעֲשֶׂה בְּנִי: וְאֵתִיב יִצְחָק
וַאֲמַר לַעֲשׂוֹ. הָא רַב. שׁוֹיְתִיה עֲלוֹךְ וְיֵת כָּל אַחוּהִי. יְהִיבִית לִיה לַעֲבָדִין.
וּבְעֵבוֹר וּבְחֹמֶר סְעִדְתִּיה. וְלָךְ כְּעַן מָה אַעֲבִיד בְּרִי: ל' וַיֹּאמֶר
עֲשׂוֹ אֶל-אֲבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא-לָךְ אָבִי
בְּרִכְתִּי גַם-אֲנִי אָבִי וַיֵּשָׂא עֲשׂוֹ קִלּוֹ וַיִּבְךְ:

— רס"י —

וכמן. ויש מתרגמין וְחַכְמִנִּי נְתַחֲכֵם לִי:
אֶצְלָתָ. לשון הפרשה, כְּמוֹ (צמדזכ יא כב)
וַיֹּאצֵּל: לוֹ הֵן גִּבִּיר. בְּרָכָה זו שְׁבִיעִית היא
וְהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ רִאשׁוֹנָה, אֵלֹא אָמַר לוֹ מָה
תוֹעֵלֶת לָךְ בְּבְרָכָה, אִם תִּקְנֶה נְכָסִים שְׁלֹ
חֵם, שְׁהִרִי גִבִּיר שְׁמָתִיו לָךְ וּמָה שְׁקִנָּה עָבִד
קִנָּה רַבּוֹ: וּלְכָה אִפּוּא מָה אַעֲשֶׂה. אֵיךְ פֶּה
אַבְקֵשׁ מָה לַעֲשׂוֹת לָךְ: לֹא הַבְּרָכָה אַחַת.
ה"א זו מְשֻׁמֶשֶׁת לְשׁוֹן תִּימָה, כְּמוֹ (צמדזכ יג יט)
הַבְּמִתָּנִים, (צמדזכ יג כ) הַשְּׁמִנָּה הִיא

(לקמן כט טו) הָכִי אָחִי אַתָּה, שְׁמָא לָכָךְ נִקְרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב עַל שֵׁם סוּפּוֹ שְׁהוּא עֲתִיד לַעֲקֹבֵנִי.
תְּנַחֲמָא (תנחומא יט כג) לְמָה חָרַד יִצְחָק, אָמַר
שְׁמָא עוֹן יֵשׁ בִּי שְׁבִירָתִי הִקְטֵן לִפְנֵי הַגָּדוֹל,
וְשִׁנִּיתִי סֹדֶר הַיִּחֹס. הִתְחִיל עֲשׂוֹ מִצַּעֲק
וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעָמִים, אָמַר לוֹ אָבִיו מָה עָשָׂה
לָךְ, אָמַר לוֹ אֶת בְּכוֹרְתִי לָקַח, אָמַר בְּכֹךְ
הִיְתִי מִצֵּר וְחָרַד שְׁמָא עֲבָרְתִי עַל שׁוֹרֵת
הַדִּין, עֲבָשִׁיו לְבָכוֹר בְּרִכְתִּי, גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה:
וַיַּעֲקֹבֵנִי. כְּתִירָגוּמוֹ וְכִמְנִי אֲרִבְנִי, וְאַרְבִּי

תפסיר רס"ג

איצ"א. ורפע צותה ובכ"י:
 לט) פאגאבה יצחק אביה
 וקאל. הוד"א מן דסם אל"ארץ
 זכון מסכנך. ומן טל אלסמא מן
 אלעלו: מ) ועלי סיפך תחיא.
 ואכ"ך תכ"ד. זכון אד"א
 אסתולית. פככת אצרה ען
 ענקד: מא) פחקד עשו עלי
 יעקב. בסבב אלברכה. אלד"י
 בארכה אביה. וקאל פי נפסה.
 סתקרב אינם חזן אבי. ואקתל
 יעקוב אכ"י: מב) פאכ"ברת
 רבקה. בפלאם עשו אבנהא

ואמר עשו לאביוהי. הברכתא חדא היא
 לך אבא. פריכני אף לי אבא. וארים
 עשו. קליה ובכ"א: לט) ויען יצחק
 אביו ויאמר אליו הנה
 משמני הארץ יהיה
 מושבך ומטל השמים
 מעל: ואתיב. יצחק אביוהי ואמר ליה.
 הא. משובא דארעא יהי מושבך. ומטלא
 דשמיא מלעילא: * מ) ועל-חרבך

אלע חספל

תחיה ואת-אחיד תעבד והיה כאשר תריד
 ופרקת עלו מעל צוארך: ועל חרבך תיחי. וית אחוד
 תפלח. ויהי כד יעברון בנוהי על פתגמי אוריתא. ותעדי ניריה מעל
 צורך: מא) וישטם עשו את-יעקב על-הברכה
 אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבז יקרבו ימי
 אבל אבי ואהרגה את-יעקב אחי: ונטר עשו דבבו
 ליעקב. על ברכתא. דברכיה אביוהי. ואמר עשו בלביה. יקרבו יומי
 אבליה דאבא. ואקטול ית יעקב אחי: מב) ויגד לרבקה

— רש"י —

אריד בשיחי, פלומר כשיעברו ישראל את
 התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על
 הברכות שנטל, ופרקת עלו וגו': מא) יקרבו
 ימי אבל אבי. כמשמעו, שלא אצער את
 אבא. ומדרש אגדה לכמה פנים יש: מז) ויגד
 לרבקה. ברוח הקודש הגד לה מה שעשו

(ש"צ ג לג) הכמות נבל: לט משמני הארץ
 וגו'. זו איטליה שליון: מ) ועל חרבך. כמו
 בחרבך, יש על שהוא במקום אות ב', כמו
 (יחזקאל לג כו) עמדתם על חרבכם בחרבכם.
 (שמות ו כו) על צבאותם בצבאותם: והיה
 כאשר תריד. לשון צער, כמו (תהלים נב ג)

תפסיר רס"ג

אלאכבר. פִּבְעַת'ת. ודעת
בִּיעֶקֶב אֲבִנְהָא אֱלֹאֲצִיגִר.
וְקֹאֵלֶת לֵה. הוּדִיא עֲשׂו אֲכִיד.
מִתְּוֹאֲעִיד לִיקְתִּלְדִּי (מג) וְאֵלֶּאן
יֵא אֲבִנִי אֲקִבֵּל מִנִּי. וְקָם אֲמִיד.
אֱלִי לִבְנִי אֲכִי אֱלִי חֲרוֹן:
(מד) וְקָם עֲנִידָה אֲיִאֲמָא יִסִּירָה.
אֱלִי אֵן תִּרְגַּע חֲמִידָה אֲכִיד:
(מה) אֱלִי אֵן יִרְגַּע גִּי'צִבָּה עֲנִיד.
וְיִנְסִי מֵא צִנְעַת בָּה. וְאֲבַעַת
וְאֲכִיד מִן תִּם. לֵלֵא
אֲתִכְלֵמָא פִּי יוֹם וְאַחֲד:

אֶת־דְּבָרֵי עֲשׂו בְּנֵה הַגְדֵּל
וְתִשְׁלַח וְתִקְרָא לִיעֶקֶב
בְּנֵה הַקָּטָן וְתֹאמַר אֵלָיו
הִנֵּה עֲשׂו אָחִיד מִתְּנַחֵם
לָךְ לְהִרְגָּךְ: וְאַתְחִיבָה לְרִבְקָה. יֵת
פִּתְגָמִי עֲשׂו בְּרָה רַבָּא. וְשִׁלַּחַת. וְקִרְת
לִיעֶקֶב בְּרָה זַעֲרָא. וְאַמְרַת לִיה. הֵא
עֲשׂו אָחִיד. כְּמִין לָךְ לְמִקְטִלְךָ:
מִגְּ וְעַתָּה בְּנִי שְׁמַע בְּקֹלִי

וְקוֹם בְּרַח־לָךְ אֶל־לִבְנִי אָחִי חֲרָנָה: וְכַעַן בְּרִי קִבִּיל
מִנִּי. וְקוֹם אֵיזִיל לָךְ. לְוֹת לִבְנִי אָחִי לְחֲרוֹן: מִדְּ וְיִשְׁבַּת עִמּוֹ
יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיד: וְתִתִּיב
עִמִּיהָ יוֹמִין זַעֲרִין. עַד דִּתְתִּיב חֲמַתָּא דְאָחוּךְ: מִדְּ עַד־שׁוּב אֶף־
אָחִיד מִמֶּךָ וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לוֹ וְשִׁלַּחַתִּי
וְלִקְחַתִּיךָ מִשֵּׁם לְמָה אֲשַׁכֵּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם
אֶחָד: עַד דִּיתִיב רֹגְזָא דְאָחוּךְ מִנְךָ. וְיִתְנָשִׁי יֵת דְעֵבְדַת לִיה.
וְאִשְׁלַח וְאִדְבָּרְנָךְ מִתְּמִין. לְמָא אֲתַכּוּל. אֶף תִּרְוִיכּוֹן יוֹמָא חַד:

• רס"י •

שְׁכֻלָּה מִשְׁנֵיכֶם. הַקּוֹבֵר אֶת בְּנָיו קְרוֹי שְׁכּוּל.
וְכֵן בִּיעֶקֶב אָמַר (לִכְלֵן מִג יז) כֹּאֲשֶׁר שְׁכַלְתִּי
שְׁכַלְתִּי: גַּם שְׁנֵיכֶם. אִם יָקוּם עֲלֶיךָ וְאַתָּה
תִּהְיֶינָה יַעֲמִדוּ בְּנָיו וְיִהְיֶינָה, וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ
נִזְרָקָה בָּה וְנִתְנַבְּאָה שְׁבִיּוֹם אֶחָד יָמוּתוּ, כְּמוֹ
שֶׁמְפֹרָשׁ בְּפֶרֶק הַמִּקְנָא לְאַשְׁתּוֹ (סוּטָה יג 6):

מִהֲרָהּ בְּלָבוֹ: מִתְּנַחֵם לָךְ. נָחַם עַל הָאֲחוּהָ
לְחִשׁוּב מִחֻשְׁבָּה אַחֲרַת לְהִתְנַפֵּר לָךְ וְלִהְרָגָךְ.
וּמִדְּרַשׁ אֲגִידָה כָּבֵר אֲתָה מֵת בְּעֵינָיו וְשִׁתָּה
עֲלֶיךָ כּוֹס שְׁלִי־תִנְחֻמִּים. וְלִפִּי פִשְׁטוֹ לְשׁוֹן
תִּנְחֻמִּים, מִתְּנַחֵם הוּא עַל הַבְּרָכוֹת בְּהִרְיָגְתָּ:
מִדְּ אֲחָדִים. מוֹעֲטִים: מִכ לְמָה אֲשַׁכֵּל. אֲהִיָּה

תפסיר רס"ג

מו) קאלת רבקה ליצחק. קוד
צ'ג'רת פי חיותי. מן קבל בנאת
חת. אן תזוג יעקוב באמראה
מן בנאת חת. או מן בנאת
אהל אלבלד. פלמא ד'א לי
חיות: כח א) פדעא יצחק.
יעקוב ובארכה. ואוצאה וקאל
לה. לא תאכד' זוגה מן בנאת
כנעאן: ב) קם אמין' אלי' פדן
ארם. אלי' בית בתואל ג'ד.
וכד' לך מן תם אמראה. מן
בנאת לבן כ'אלד: ג) ואלטאין
אלכאפי יבארד עליך. וינמיד
ויכתירד. ויכון מנד גון אמם:
ד) ויעטיך ברכה אברהם. לך

וַתֹּאמֶר רִבְקָה אֶל-יִצְחָק
קִצְתִּי בְּחַיִּי מִפְּנֵי בָנוֹת חַת
אִם-לֵקַח יַעֲקֹב אִשָּׁה
מִבָּנוֹת-חַת כַּאֲלֵה מִבָּנוֹת
הָאָרֶץ לְמָה לִּי חַיִּים: וַאֲמַרְתַּ
רִבְקָה לְיִצְחָק. עֲקִית בְּחַיִּי. מִן קֶדֶם בָּנַת
חַתָּאָה. אִם נָסִיב יַעֲקֹב. אֶתְתָּא מִבָּנַת
חַתָּאָה כַּאֲלִין מִבָּנַת אַרְעָא. לְמָה לִּי
חַיִּים: כח א וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל-
יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא-תִקַּח אִשָּׁה

מִבָּנוֹת כְּנַעֲנִי: וקרא יצחק. ליעקב וברך יתיה. ופקדיה ואמר
ליה. לא תסב אתתא מבנת כנען: ב קום לך פדנה ארם
ביתא בתואל אבי אמך וקח-לך משם אשה
מבנות לבן אחי אמך: קום איזיל לפדן דארם. לבית
בתואל אבוהא דאמך. וסב לך מתמן אתתא. מבנת לבן אחוהא
דאמך: ג ואל שדי יברך אתך ויפרך וירכך
והיית לקהל עמים: ואל שדי יברך יתך. ויפשיך ויסגיך.
ותהי לכנשת שבטין: ד ויהי-לך את-ברכת אברהם

רס"ג

בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה: ג ואל שדי.
מי שדי בברכותיו למתברכין מפיו יברך
אותך: ד את ברכת אברהם. שאמר לו

מו קצתי בחיי. מאסתי בחיי:
כח כפדנה. כמו לפדן: ביתא בתואל.
לבית בתואל. כל תבה שצריכה למ"ד

תפסיר רס"ג

ולנסלך מן בעדך. אן תחוו בלד
ספנאך. אלד'י אעטא אללה
אברהים: ה) פבעת' יצחק
ביעקוב. ומצי' אלי' פדן ארם.
אלי' לבן אבן בתואל
אלארמני. אכז' רבקה. אם
יעקוב ועשו: ו) פלמא עלם
עשו. אן יצחק קד בארד יעקב.
ובעת' בזה אלי' פדן ארם.
ליתכיד' לה מן ת'ם זוגה. ואד'
אוצאה וקאל לה. לא תתזוג
אמראה מן בנאת פנעאן:
ז) פקבל יעקוב מן אביה ואמה.
ומצי' אלי' פדן ארם:

לך ולזרעך אתך לרשתך
את-ארץ מגריך אשר-
נתן אלהים לאברהם: ויתן
לך ית ברכתא דאברהם. לך
ולבנך עמד. למירתך ית ארע
תותבותך. דיהב יי לאברהם: (שבועי)
וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב
וַיְלֶךְ פַּדְנָה אֶרֶם אֶל-לִבָּן
בֶּן-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי אֲחִי
רִבְקָה אִם יַעֲקֹב וַעֲשׂו:

ושלח יצחק ית יעקב. ואזל לפדן דארם. לות לבן בר בתואל
ארמאה. אחוהא דרבקה. אמיה דייעקב ועשו: ו וירא עשו
כי-ברך יצחק את-יעקב ושלח אתו פדנה
ארם לקחת-לו משם אשה בברכו אתו ויצו
עליו לאמר לא-תקח אשה מבנות פנען: וחזא
עשו. ארי בריך יצחק ית יעקב. ושלח יתיה לפדן דארם. למסב ליה
מתמן אתתא. בדבריד יתיה. ופקיד עלוהי למימר. לא תסב אתתא
מבנת פנען: מפעיר וישמע יעקב אל-אביו ואל-
אמו וילך פדנה ארם: וקביל יעקב. מן אבוהי ומן אמיה.

— רס"י —

מלמדנו: וישמע יעקב. מחבר לענין
של-מעלה וירא עשו כי ברך יצחק וגו' וכי
שלח אותו פדנה ארם, וכי שמע יעקב אל
אביו והלך פדנה ארם וכי רעות בנות פנען,

(לעיל יז ג) ואעשך לגוי גדול, (שם כז יח)
והתברכו בזרעך. יהיו אותן ברכות האמורות
בשבילך, ממך יצא אותו הגוי ואותו הוצר
המבורך: כ אם יעקב ועשו. איני יודע מה

תפסיר רס"ג

וַאֲזַל לְפֶדֶן דְּאָרֶם: ח וַיֵּרָא עֲשׂוֹ בִּי

רְעוֹת בָּנוֹת בְּנֵעַן בְּעֵינֵי

יִצְחָק אָבִיו: וַחֲזָא עֲשׂוֹ.

אֲרִי בִישׁן בָּנָת בְּנֵעַן: בְּעֵינֵי יִצְחָק

אָבוֹהִי: ט וַיֵּלֶךְ עֲשׂוֹ אֶל-יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת-

מַחֲלָת | בֵּת-יִשְׁמָעֵאל בֶּן-אֲבֵרָהָם אַחֹת נָבִיּוֹת.

— רס"י —

שלפני לידת יוסף, ושלשים של-יוסף, ותשע משמלך עד שבא יעקב הרי חמשים ושלש, וכשפרש מאביו היה בן ששים ושלש הרי מאה ושלש עשרה, והוא אומר שלשים ומאת שנה, הרי חסרים ארבע עשרה שנים הא למדת שאחר שקבל הברכות נטמן בבית עבר ארבע עשרה שנים. (אבל לא נענש עליהם בזכות התורה, שהרי לא פרש יוסף מאביו אלא עשרים ושתים שנה דהינו משבע עשרה עד שלשים ותשע כנגד עשרים ושתים שפרש יעקב מאביו ולא כבדו, והם עשרים שנים בבית לבן, ושתים שנים ששהה בדרך, כדפתיב (לכנ לג יז) ויבן לו בית ולמקנהו עשה סבת, ופירשו רבותינו זכרונם לברכה מזה הפסוק ששהה שמונה עשר חודשים בדרך, ובית הוה בימות הגשמים וסכות הוה בימות החמה, ולחשבון הפסוקים שחשבונו לעיל משפרש מאביו עד שירד למצרים שהיה בן מאה שלשים שנים, שם אנו מוצאים עוד ארבע עשרה שנים, אלא ודאי נטמן בבית עבר בהליכתו לבית לבן לקמוד תורה ממנו, ובשביל זכות התורה לא נענש עליהם ולא פרש יוסף ממנו אלא עשרים ושתים שנה, מדה כנגד מדה):

והלך גם הוא אל ישמעאל: ט אַחֹת נָבִיּוֹת. ממשמע שנאמר (לטל כח יג) בת ישמעאל איני יודע שהיא אחות נביות, אלא למדנו שמת ישמעאל משיעדה לעשו קודם נשואיה והשיאה נביות אחיה, ולמדנו שהיה יעקב באותו הפרק בן ששים ושלש שנים, שהרי ישמעאל בן שבעים וארבע שנים היה כשנולד יעקב, ארבע עשרה שנה היה גדול ישמעאל מיצחק, ויצחק בן ששים שנה בלדת אותם הרי שבעים וארבע, ושנותיו היו מאה שלשים ושבע, שנאמר (שס יז) ואלה שני חיי ישמעאל וגוי, נמצא יעקב כשמת ישמעאל בן ששים ושלש שנים היה, ולמדנו מכאן שנטמן בבית עבר ארבע עשרה שנה ואחר כך הלך לחרון, שהרי לא שהה בבית לבן שלפני לידתו שליוסף אלא ארבע עשרה שנה, שנאמר (שס לא מו) עבדתיו ארבע עשרה שנה בשתי בגותיו ושש שנים בצאנך ושכר הצאן משנולד יוסף היה, שנאמר (שס ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגוי, ויוסף בן שלשים שנה היה כשמלך, ומשם עד שירד יעקב למצרים תשע שנים, שבע שלשבע ושתים של-רעב, ויעקב אמר לפרעה (שס מז ט) ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, צא וחשוב ארבע עשרה

וזלך הדקדוק: ויקח את מחלת. מחלת דאורייתא החי"ת בקמץ חטף (מהרי"ב):

מִשָּׁא דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל בְּיַד מְלָאכִי: מִטַּל פִּתְגָּמָא
דִּי, עַל יִשְׂרָאֵל. בְּיַד, מְלָאכִי: אֶהְבֹּתִי אֶתְכֶם אָמַר
יְהוָה וְאָמַרְתֶּם בַּמָּה אֶהְבֹּתֵנוּ הֲלוֹא־אִחַ עֲשׂוּ לְיַעֲקֹב
נָאִם־יְהוָה וְאֶהֱבֶה אֶת־יַעֲקֹב: רַחֲמִית יִתְכּוֹן, אָמַר יי. וְאִם
תִּימְרוּן, בַּמָּה רַחֲמִיתֵנָּא. הֲלֹא אִחָא עֲשׂוּ לְיַעֲקֹב, אָמַר יי. וּרַחֲמִית, ית
יַעֲקֹב: א וְאֶת־עֲשׂו שְׁנֵאתִי וְאִשִּׁים אֶת־הָרִיו שְׁמֵמָה וְאֶת־
נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְּבַר: וְיַת עֲשׂו, רַחֲמִיקִית. וְשׁוֹיְתִי יַת טוֹרוּהִי, לְצִדּוֹ.
וְיַת אַחְסָנִיָּה, לְצִדּוֹת מִדְּבַר: ב כִּי־תֹאמַר אָדָם רִשְׁשָׁנוּ וְנִשּׁוּב
וְנִבְנֶה חֲרָבוֹת כֹּה אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת הֵמָּה יִבְנוּ וְאִנִּי
אֶהְרוֹס וְקִרְאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעַם אֲשֶׁר־זַעַם יְהוָה

עַד-עוֹלָם: אַרְי יִמְרוֹן אֲדוֹמָאִי, אֶת־מִסְפְּנָא. כְּעַן עֲתֵרְנָא. וְנָתוּב,
וְנִבְנִי חֲרֻבָּתָא. כְּדָנָן אָמַר, יִי צְבָאוֹת. אֲנֹנִי יִבְנוֹן, וְאֲנָא אֶפְגָּר. וַיִּקְרוֹן
לְהוֹן, תַּחֲוִמָּא דְעַמִּיָּה רִשְׁיָעָא. וְעַמָּא דְאִיתִי יִי עֲלִיהוֹן לְוֹט, עַד עֲלָמָא:
ה וְעֵינֵיכֶם תִּרְאִינָה וְאַתֶּם תֵּאֲמָרוּ יִגְדֹּל יְהוָה מֵעַל לְגִבּוֹל
יִשְׂרָאֵל: וְעֵינֵיכֹן, יַחֲזִין. וְאַתָּוֹן תִּימְרוֹן, יִסְגִּי יִקְרָא דִיִּי. דְּאִפְתִּי, יֵת
תַּחֲוִם יִשְׂרָאֵל: וּבֵן יִכְבֵּד אֲב וְעַבְדֵּי אֲדָנִי וְאִם-אֲב אֲנִי אֵיה
כְּבוֹדִי וְאִם-אֲדוֹנִים אֲנִי אֵיה מוֹרָאִי אָמַר | יְהוָה צְבָאוֹת
לָכֶם הִכְהֵנִים בּוֹזִי שְׁמִי וְאִמְרָתֶם בַּמָּה בִּזְיוֹנוֹ אֶת-שְׁמֶךָ:
הָא עַל כְּרָא אָמִיר לִיקְרָא יֵת אֶבְרָא וְעַבְדָּא, לְמַדְחַל מִן קֳדָם רַבּוּנִיָּה. וְאִם
כְּאָב אָנָא, אֲנִי דְאַתָּוֹן מִיִּקְרִין קֳדָמִי. וְאִם כְּרַבּוֹן אָנָא, אֲנִי דְאַתָּוֹן דְּחָלִין מִן
קֳדָמִי. אָמַר, יִי צְבָאוֹת. לְכוֹן כְּהֵנָּא, דְּמִבְסְרִין עַל שְׁמִי. וְאִם תִּימְרוֹן,
בְּמָא בִסְרָנָא, עַל שְׁמֶךָ: וּמַגִּישִׁים עַל-מִזְבְּחִי לֶחֶם מִגְאֵל
וְאִמְרָתֶם בַּמָּה גֵאלֵנוּךְ בְּאִמְרָתְכֶם שְׁלַחֵן יְהוָה נִבְזָה הוּא:
מְקַרְבִּין אַתָּוֹן עַל מִדְּבָחִי, קֳרַבֵּן מֶרְחֵק. וְאִם תִּימְרוֹן, בְּמָא מֶרְחֵק.
כְּדֵאֲתָוֹן אָמְרִין. פְּתוּרָא דִיִּי, בְּסִיר הוּא: ה וְכִי-תִגְשׁוֹן עוֹר לְזִבְחַ
אֲיִן רָע וְכִי תִגְשׁוּ פֶסֶח וְחֻלָּה אֲיִן רָע הִקְרִיבֵהוּ נָא
לְפָתְחֶךָ הִירְצֶךָ אוֹ הִישָׂא פָנֶיךָ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:
וְדֵאֲתָוֹן מְקַרְבִּין דְּעוֹיר לְדִבְחָא, הֵלָא בִישׁ. וְדֵאֲתָוֹן מְקַרְבִּין. דְּחִגִּיר
וְדִמְרִיעַ, הֵלָא בִישׁ. קְרִיבָהִי כְּעַן, לְשִׁלְטוֹנְךָ דְּעֵלְד. הִיתְרַעִי כְּךָ, אוֹ הִיִּסֵּב
אַפְךָ. אָמַר, יִי צְבָאוֹת: ט וְעַתָּה חֲלוּ-נָא פָנֵי-אַל וַיַּחֲנֵנוּ
מִיַּדְכֶם הִיתָה זֹאת הִישָׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת:
וּכְעַן. צִלוּ כְּעַן קֳדָם אֱלֹהָא, וַיִּקְבִּיל צְלוֹתְנָא. מִיִּדְכוֹן, הָוֵת דָּא. הִיתְנַסְבוֹן
לְכוֹן, אֶפְיִן. אָמַר, יִי צְבָאוֹת: י מִי גַם-בְּכֶם וַיִּסְגֵּר דִּלְתֵּיִם וְלֹא-

זֶלֶק הִקְדֻּקִּי: ה עוֹר לְזִבְחַ. כַּפֶּשֶׁט אֶחָד גַּם בִּירוּשָׁלַיִם:

שִׁמּוֹן דְּמִוּר (ו) אֲדוֹנִים אֲנִי. הַנְּעִימָה בְּאַלְפִי שֶׁל אֲנִי.

תֹּאִירוּ מִזִּבְחִי חֲנֻם אֵין-לִי חֶפֶץ בְּכֶם אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת
וּמִנְחָה לֹא-אֶרְצֶה מִיִּדְכֶם: מִן אִף הָכָא בְּכוֹן, וַיִּגִּף דְּשִׁי בֵּית
מִקְדָּשִׁי. וְלֹא תִקְרְבוּן עַל מִדְּבָחִי, קֶרֶבֶן מֶרְחָק. לֹא רָעוּא קִדְמִי, בְּכוֹן.
אָמַר, יי עֲבָאוֹת. וְקֶרֶבֶן לְרָעוּא, לֹא אֶקְבִּיל מִיִּדְכוֹן: ^{יא} כִּי מִמְּזֶרֶח-
שָׁמֶשׁ וְעַד-מְבֹאוֹ גָּדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם וּבְכָל-מָקוֹם מְקַטֵּר
מִגֵּשׁ לְשָׁמַי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי-גָדוֹל שָׁמַי בְּגוֹיִם אָמַר
יְהוָה עֲבָאוֹת: אֲרִי מִמְּדִנַּח שְׁמֵשׁא, וְעַד מִיעֲלִיָּה. רַב שָׁמַי, בִּינִי
עִמְמִיָּא. וּבְכָל עֵדֶן דְּאֵתוֹן עֲבָדִין רְעוּתִי, אָנָּא אֶקְבִּיל צְלוֹתְכוֹן. וּשְׁמַי
רַבָּא, מִתְקַדֵּשׁ עַל יְדִיכוֹן. וְצְלוֹתְכוֹן, בְּקֶרֶבֶן דְּכִי קִדְמִי. אֲרִי רַב שָׁמַי,
בִּינִי עִמְמִיָּא. אָמַר, יי עֲבָאוֹת: ^{יב} וְאַתֶּם מְחַלְלִים אֹתוֹ בְּאַמְרֵכֶם
שְׁלַחַן אֲדֹנִי מִגָּאֵל הוּא וְנִיבּוֹ נִבְזָה אָכְלוּ: וְאַתוֹן, מְחַלִּין
יְתִיָּה. בְּדֵאֵתוֹן אֲמַרִין. פְּתוּרָא דִּי, בְּסִיר הוּא. וּבְסִירָן מִתְנַתָּא, מִנִּיה: ^{יג}
וְאַמְרַתֶּם הִנֵּה מִתְלָאָה וְהִפְחַתֶּם אוֹתוֹ אָמַר יְהוָה
עֲבָאוֹת וְהִבֵּאתֶם גָּזוֹל וְאֶת-הַפֶּסֶחַ וְאֶת-הַחֹלֶה
וְהִבֵּאתֶם אֶת-הַמִּנְחָה הָאֶרְצָה אוֹתָהּ מִיִּדְכֶם אָמַר יְהוָה:
וְאִם תִּימְרוּן הֵא דְּאִיתִינָא מְלִיאוּתָנָא, וְשִׁנִּיקְתוֹן יְתִיָּה. אָמַר, יי עֲבָאוֹת.
וּמִיתֵן אֵתוֹן דְּאֵנִיס. וְדַחְגִּיר וְדַמְרִיע. וּמִיתֵן אֵתוֹן לִיָּה, בְּקֶרֶבְנָא. הָאֶקְבִּיל
יְתִיָּה, בְּרָעוּא. מִיִּדְכוֹן, אָמַר יי: ^{יד} וְאֶרְוֹר נֹכַח וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר
וְנֶגְדָר וְזִבְחַ מִשְׁחַת לְאֲדֹנִי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְהוָה
עֲבָאוֹת וּשְׁמַי נֹרָא בְּגוֹיִם: וְלִיט, דִּיעֲבִיד בְּנִכְל. וְאִית בְּעֶדְרִיָּה,
דְּכַר. וְהוּא חִיב, בְּנֶגְדָר. וְדִבְחַ דְּמַחְבֵּל, קִדְּם יי. אֲרִי מֶלֶךְ רַב,
אָנָּא. אָמַר, יי עֲבָאוֹת. וּשְׁמַי, חֲסִין בְּעִמְמִיָּא: ^{טו} וְעֵתָה אֲלִיכֶם
הַמְצֹנָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים: וּכְעֵן. לְכוּן. תִּפְקִידְתָּא הָדָא, כְּהֲנִיָּא:

וְזֶלֶק הַדְּקָדוֹק: ^{יז} וְאֵת הַפֶּסֶחַ. כַּפֶּשֶׁט אֶחָד: ^{יח} מִשְׁחַת. הַחִי"ת בְּקִמְצָן בְּנִפְרָד, וּבְרַבִּים כִּי
מִשְׁחַתָּם (וַיִּקְרָא כ"ב, כ"ה) וּכ"כ רד"ק בַּחֲה"ד כִּי הַחִי"ת קִמְצָן גַּם בִּירוּשָׁלַיִם. וְכֵן מוֹכַח בְּמוֹסְרָה
דְּמִסִּיר עֲלָה וּמִקּוֹר מִשְׁחַת מִשְׁלִי כ"ה, כ"ו:

אִם-לֹא תִשְׁמְעוּ וְאִם-לֹא תִשְׁימוּ עַל-לֵב לָתֵת כְּבוֹד
 לְשָׁמִי אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת וְשִׁלַּחְתִּי בָכֶם אֶת-הַמַּאֲרָה
 וְאֲרוֹתַי אֶת-בְּרָכוֹתֵיכֶם וְגַם אֲרוֹתַיָּה כִּי אֵינְכֶם שָׁמִים
 עַל-לֵב: אִם לֹא תִקְבְּלוּ. וְאִם לֹא תִשְׁוּן דְּחַלְתִּי עַל לֵב, לְמַתָּן יִקְרָא
 לְשָׁמִי. אָמַר, יִי עֲבָאוֹת. וְאִשְׁלַח בְּכוֹן, יֵת מְאִירָתָא. וְאִלוֹט, יֵת בְּרַכְתְּכוֹן.
 וְאִף אִלוֹטְנָה, אֲרִי לִיתִיכוֹן מְשׁוּן דְּחַלְתִּי, עַל לֵב: דִּי הִנְנִי גֵעֵר לָכֶם
 אֶת-הַזֶּרַע וְזִרְיָתִי פֶרֶשׁ עַל-פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חֲגִיכֶם וְנִשְׂא
 אֶתְכֶם אֱלִיוֹ: הָאֲנָא נְזִיף לְכוֹן, בְּעַלְלַת זִרְעָא. וְאִגְלִי בַּהֲתַת חוֹבִיכוֹן,
 עַל אִפִּיכוֹן. וְאִבְטִיל, רְבוּת חֲגִיכוֹן. וְיִתְמַנֵּעַ חוֹלְקִכוֹן, מִנִּיה: דִּי וִידַעְתֶּם
 כִּי שִׁלַּחְתִּי אֲלֵיכֶם אֶת הַמַּצּוֹה הַזֹּאת לְהִיּוֹת בְּרִיתִי
 אֶת-לִוִי אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת: וְתִדְעוּן. אֲרִי, שִׁלַּחִית לְוִתְכוֹן. יֵת,
 תִּפְקִידְתָּא הָדָא. לְמַהוּי קִימִי, עִם לִוִי. אָמַר, יִי עֲבָאוֹת: דִּי בְרִיתִי |
 הִיִּתָּה אֲתוּ חַיִּים וְהַשְׁלֹם וְאַתְנִים-לוֹ מוֹרָא וְיִירָאֵנִי
 וּמִפְּנֵי שָׁמִי נַחַת הוּא: קִימִי, הָדָא עֲמִיָּה. חַיִּי, וּשְׁלָמָא. וְיַהֲבִית לִיָּה
 אֶלְפִן אֲוִרִיתִי שְׁלִים, וְדַחִיל מִן קְדָמִי. וּמִן קֶדֶם שָׁמִי, דְּחִיל הוּא:
 בַּתּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתָּה בְּפִיָּהּ וְעוֹלָה לֹא-נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו
 בְּשָׁלוֹם וּבְמִשׁוֹר הִלֵּךְ אֲתִי וְרַבִּים הִשְׁיב מַעֲוֹן: אֲוִרִיתָא
 דְּקִשְׁטָא, הָוֹת בְּפִמִּיָּה. וְשִׁקְרָא, לֹא אִשְׁתַּכַּח בְּסִפּוֹתֶיהָ. בְּשִׁלְמָא
 וּבִתְרִיצוּתָא, הִלִּיךְ קְדָמִי. וְסִגִּיאִין, אֲתִיב מַחוּבָּא: כֹּא כִּי-שִׁפְתִּי כֹהֵן
 יִשְׁמְרוּ-דַּעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיָּהּ כִּי מִלֵּאדָּ יְהוָה-
 עֲבָאוֹת הוּא: אֲרִי סִפְתִּי כֹהֵן, יִשְׁרוֹן מַדַּע. וְאֲוִרָאָה, יִבְעוֹן מִפְּמִיָּה.
 אֲרִי, מְשַׁמֵּשׁ קֶדֶם יִי עֲבָאוֹת, הוּא: כֹּא וְאַתֶּם סִרְתֶּם מִן-הַדֶּרֶךְ
 הַכְּשִׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שְׁחַתֶּם בְּרִית הַלִּוִי אָמַר יְהוָה
 עֲבָאוֹת: וְאַתּוֹן, סְטִיתוֹן מִן אֲוִרָאָה. אֶתְקִילְתוֹן סִגִּיאִין, בְּאֲוִרִיתָא.

חֲבִילֹתֶיךָ קִימָא, דְּעָם לִוִּי. אָמַר, יִי צְבָאוֹת: כִּג וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם
 נְבוֹזִים וְשָׁפְלִים לְכָל־הָעָם כִּפִּי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שׁוֹמְרִים אֶת־
 דְּרָכַי וְנִשְׁאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה: וְאִף אֲנִי. יְהִיבִית יִתְכוֹן. בְּסִירִין
 וְחֻלְשִׁין, לְכָל עָמָא. כִּמָּא דְלִיתִיכוֹן נְטָרִין, יֵת אֹרְחָן דְּתִקְנָן קָדָם יִי.
 וְנִסְבִּין אִפִּין, בְּאוֹרִיתָא: כִּד הָלֹא אָב אֶחָד לְכָלְנוּ הָלֹא אֵל
 אֶחָד בְּרָאנוּ מִדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאָחִיו לְחַלֵּל בְּרִית
 אֲבֹתֵינוּ: הָלֹא אָבָא חַד, לְכָלְנָא. הָלֹא. אֵלֶּה חַד, בְּרָא יִתְנָא. מְדִין.
 נְשָׁקֵר, גִּבֹּר בְּאַחוּהִי. לְאַפְסָא קִימָא, דְּעָם אֲבָהֵתְנָא: כִּד בְּגָדָה יְהוּדָה
 וְתוֹעֵבָה נַעֲשִׂתָה בְּיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַם כִּי | חֲלָל יְהוּדָה
 קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהֵב וּבָעַל בַּת־אֵל נִכְרָ: שָׁקְרוּ דְבֵית
 יְהוּדָה. וְתוֹעִיבָא. אֶתְעֵבִידַת בְּיִשְׂרָאֵל, וּבִירוּשָׁלַם. אֲרִי אִפִּסּוּ דְבֵית
 יְהוּדָה. נִפְשָׁהוֹן דְּהוֹת קִדִּישָׁא קָדָם יִי, דְּרַחֲמִים. וְאַתְרַעִיאוּ לְמִסֵּב לְהוֹן
 נָשִׁין, מִן בְּנֵת עַמְמֵיָא: כִּד יִכְרַת יְהוָה לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה עַר
 וְעִנָּה מֵאֵהֱלֵי יַעֲקֹב וּמִגִּישׁ מִנְחָה לַיהוָה צְבָאוֹת: יִשְׁיָצִי יִי.
 לְגַבֵּר דִּיעֲבֹדְנָה, בַּר וּבַר בַּר. מְקַרְוִי, יַעֲקֹב. וְאִם כְּהִין הוּא, לֹא יְהִי לִיה
 בַּר מְקַרִּיב קֶרֶבֶן, בֵּית מִקְדָּשָׁא, דִּי צְבָאוֹת: כִּד וְזֹאת שְׁנִית תַּעֲשׂוּ
 כִּסּוֹת דְּמַעָּה אֶת־מִזְבֵּחַ יְהוָה בְּכִי וְאַנְקָה מֵאִין עוֹד פְּנוֹת
 אֶל־הַמִּנְחָה וּלְקַחַת רִצּוֹן מִיְּדְכֶם: וְדָא, תְּנִינּוֹת דְּאֶתְוֹן עֲבָדִין.
 חֲפַת דְּמַעָּתָא, יֵת מִדְּבָחָא דִּי. דְּבָכֵן, וּדְמִדְנָקִין. מִדְּלִית עוֹד. אֶתְפְּנָאָה,
 לְקֶרֶבְנָא. וּלְקַבְּלָא יִתִּיה בְּרַעְיָא, מִיְּדְכֶם: כִּד וְאַמְרַתֶּם עַל־מָה עָל
 כִּי־יְהוָה הֵעִיד בֵּינָךְ וּבֵין | אִשְׁתַּ נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אֶתָּה
 בְּגִדְתָּה בָּהּ וְהִיא חִבְרַתְךָ וְאַשְׁתַּ בְּרִיתְךָ: וְאִם תִּימְרוּן, עַל
 מָא. עַל דִּי אִסְהִיד בֵּינָךְ, וּבֵין אֶתָּה יְנָקוּתְךָ. דְּאֶתָּה, שְׁקֶרֶת בָּהּ. וְהִיא
 שׁוֹתֶפֶתְךָ, וְאֶתָּה קִימָךְ: כִּט וְלֹא־אֶחָד עָשָׂה וּשְׂאֵר רוּחַ לֹו וּמָה

זֶלֶק הִדְקִדּוּק: כִּד לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה. בַּזְלָא לֹא בִטְרַס, גַּם בִּירוּשָׁלַמִּים:

הַאֶחָד מִבְּקֵשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמָרְתֶּם בְּרוּחְכֶם וּבְאַשְׁתִּי
נְעוּרֶיךָ אֶל-יִבְגָּד: הֲלֹא חַד הָיָה אַבְרָהָם יְחִידָאִי, דְּמִנִּיָּה אַתְּבָרִי
עַלְמָא. וּמָא חַד, בְּעִי. אֱלֹהִין דִּיתְקִים לִיה וְלֹד, מִן קָדָם יִי. וְתַסְתַּמְרוּן,
בְּנַפְשְׁתְּכוֹן. וּבְאַתַּת יִנְקוּתְךָ, לֹא תִשְׁקֹר: לִכִּי-שָׁנָא שְׁלַח אָמַר
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִסֶּה חֲמֹס עַל-לְבוּשׁוֹ אָמַר יְהוָה
עֲבָאוֹת וְנִשְׁמָרְתֶּם בְּרוּחְכֶם וְלֹא תִבְגְּדוּ: אָרִי אִם סָנִית לִה,
פִּטְרָה. אָמַר יִי, אֱלֹהֵא דִישְׂרָאֵל. וְלֹא תִכְסִי חֲטָאָה, בְּלְבוּשְׁךָ. אָמַר, יִי
עֲבָאוֹת. וְתַסְתַּמְרוּן בְּרוּחְכוֹן, וְלֹא תִשְׁקֹרוּן: לֹא הוֹגְעַתֶּם יְהוָה
בְּדַבְרֵיכֶם וְאַמְרֵתֶם בַּמָּה הוֹגְעֵנוּ בְּאַמְרֵכֶם כָּל-עֲשֵׂה רָע
טוֹב | בְּעֵינֵי יְהוָה וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אֵיָה אֱלֹהֵי
הַמִּשְׁפָּט: אֵהְלִיתוּן קָדָם יִי, בְּפִתְגָמֵיכוֹן. וְאִם תִּימְרוּן, בְּמָא אֵהְלִינָא
קְדָמוּהִי. בְּדַאֲתוֹן אָמְרִין. כָּל עֶבֶיד בִּישׁ. תְּקִין, קָדָם יִי. וּבְהוֹן, רַעוּא
קְדָמוּהִי. אוֹ אָפֹא, אֱלֹהֵא דְעֶבֶיד דִּינָא: לִבִּי הִנְנִי שְׁלַח מְלָאכִי
וּפְנָה דֶרֶךְ לִפְנֵי וּפְתָאִם יָבוֹא אֶל-הֵיכְלוֹ הָאֲדוֹן | אֲשֶׁר-
אַתֶּם מִבְּקָשִׁים וּמְלָאךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר-אַתֶּם חֲפִצִים הִנֵּה-
בָּא אָמַר יְהוָה עֲבָאוֹת: הָאֲנָא, שְׁלַח מְלָאכִי. וּפְנֵי אוֹרְחָא, קְדָמִי.
וּבִתְפִיף יִיעוֹל לְהֵיכְלִיה. רְבוּנָא, דַּאֲתוֹן בְּעֵן. וּמְלָאךְ קִימָא. דַּאֲתוֹן עֲבֹן
בִּיה, הָא אֲתִי. אָמַר, יִי עֲבָאוֹת: לֵב וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת-יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי
הָעֵמֶד בְּהִרְאוֹתוֹ כִּי-הוּא כָּאֵשׁ מְצַרְף וּכְבָרִית מְכַבְּסִים:
וּמִן מְסוֹבֵר, יֵת יוֹם מִיתוּהִי. וּמִן יָקוֹם, בְּאַתְגְּלִיּוּתִיה. אָרִי רְגִזִּיה, כְּאִישְׁתָּא
מִמֶּסֶי. וּכְבוֹרִיתָא, דְּמַחְוִרִין בֵּה: לֵב וְיֹשֵׁב מְצַרְף וּמְטַהֵר כְּסָף
וְטַהֵר אֶת-בְּנֵי-לוֹי וְזִקְק אַתֶּם כֹּזֵהב וְכַפְסָף וְהִיוּ לִיהוָה
מְגִישֵׁי מִנְחָה בְּעִדְקָה: וְיִתְגְּלִי לְעֶרְפָּא וּלְדַפְּאָה, כְּגֹבֵר דְּמַצְרִיף
וּמִדְּכִי כִסְפָּא. וְיִדְכִי יֵת בְּנֵי לוֹי, וְיִזְקִיק יִתְהוֹן. כְּדַהֲבָא, וּכְכִסְפָּא. וְיִהוֹן,
וְזִלְק הִדְקִדּוֹק: לִבִּי הִנְנִי שְׁלַח. בְּפִשְׁטָא אַחַת גַּם בִּירוּשְׁלַמִּיִם:

קדם יי מקרבין קרבן, בזכו: לה וערבה ליהוה מנחת יהודה
וירושלם פימי עולם וכשנים קדמניות: ויתקבל, קדם יי.
קרבן אנט יהודה, ויתבי ירשלם. פימי עלמא, וכשנין, דמלקדמין:

(גאלנו יהודה צבאות שמו קדוש ישראל:)

(פרקנא. יי צבאות, שמיא, קדישא, דישראל:)

על דא יתברך וישתבח, שמה רבא קדישא. די לעילא, חיא וקמא, מברך הוא לעלם,
ולעלמי עלמא:

דדד למנחת שבת
ושני וחמישי

ויצא יעקב

תפסיר רס"ג

(י) ת'ם כ'רג יעקוב מן ביר סבע.
ל'מצי אלי' חרן: יא) פואפי'
אלמוצע אלכ'אין. ובאת ת'ם
אד' ג'אבת אלשטס. ואכ'ד'

ויצא יעקב מבאר שבע

וילך חרנה: ונפק יעקב מבאר

שבע, ואזל לחרן: ויפגע

במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני

— רש"י —

האמור בנעמי ורות: וילך חרנה. יצא ללכת
לחרן: יא ויפגע במקום. לא הזכיר הכתוב
באיזה מקום אלא במקום הנזכר במקום
אחר, הוא הר המוריה שנאמר בו (לעיל כז ז)
וירא את המקום מרחוק: ויפגע. כמו (יכושע
טז ז) ופגע ביריחו, (שם יט יא) ופגע בדבשת.
ורבותינו פרשו לשון תפלה כמו (ירמיה ז טז)
ואל תפגע בי, ולמדנו שתקן תפלת ערבית.
ושנה הכתוב ולא כתב ויתפלל, ללמדך
שקפצה לו הארץ, כמו שפירש בפרק גיד
הנשה (חלין נא כ): כי בא השמש. היה לו

י ויצא יעקב. על ידי שבשכיל שרעות בנות
בנען בעיני יצחק אביו הלך עשו אל
ישמעאל, הפסיק הענין בפרשתו של יעקב
וכתב (לעיל כח ו) וירא עשו כי ברך וגו',
ומשגמר חזר לענין הראשון: ויצא יעקב
מבאר שבע. לא היה צריך לכתוב אלא
וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא
מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם.
שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיהה
הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיהה
פנה הדרה וכן (ד'ט ז) ויצא מן המקום.